

The Development Process for World-Class Universities: Case Studies from Nations with High Growth Rates

Theeraporn Verathaworn¹

ABSTRACT

This research article describes the development process for world-class universities by using case studies from nations with high growth rates. These countries, such as Japan, China, Singapore, Malaysia, South Korea and Hong Kong, have some similarities with Thailand in terms of culture, an Asian life style and philosophy. This kind of life style might be a key factor that affects these countries in terms of the rates of educational development. Any country which has the main goal to develop its people effectively to be valued human resources who can adjust to changes especially in the knowledge age of the 21st century. These countries can also more easily compete with other countries. The basic knowledge needed nowadays is science and technology, which stimulate development to innovation. The choice of academic areas selected for world-class levels must be made due to limited resources. Human resources are notably better if people are trained to be problem solvers. Cooperative will occur if people are trained to sacrifice for the public interest but not for personal interest. Therefore love and care for the nation should be emphasized when raising children. For example, Singapore trains its youngsters to recognize their own nation's virtues in which causes "a love of Singapore". China sets up a project called "Project 211" to improve universities by enforcing the development of science, technology, and culture in order to be able to compete with international universities. In addition to that project, China also uses a strategy to attract experienced Chinese who stay abroad to return home to develop the country. Japan is the nation known as a "high nationalistic country" and has a national corporation university policy. That is Japanese universities are supported to be legally autonomous. Malaysia also has a policy to ensure that each child over six years old has a right to basic education. South Korea has a project similar to the project 211 of China called "Project BK 21". Finally, university administrative system will be reformed to become strategic university management systems. In the future, autonomous universities will increase and might be reformed first to encourage academic entrepreneurialism and later to develop into entrepreneurial universities that already exist in Hong Kong.

¹ University Council Member for eight terms

Statistics Department Head, Faculty of Commerce and Accountancy, Chulalongkorn University

กระบวนการพัฒนาของมหาวิทยาลัยระดับโลก: กรณีศึกษาของประเทศที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูง

ธีระพร วีระถาวร¹

บทคัดย่อ

ในบทความวิจัยนี้ได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาของมหาวิทยาลัยระดับโลกโดยยกกรณีของ ประเทศที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูงและมีพื้นฐานในเชิงวัฒนธรรมบางด้านตลอดจนปรัชญาของวิถีชีวิต แบบตะวันออกไกลเคียงกัน ซึ่งได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ และฮ่องกง (ส่วนหนึ่ง ของประเทศจีน) วิถีชีวิตนี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้มีอัตราเร่งบางด้านที่สูง ประเทศใดก็ตาม ที่มีเป้าหมายหลักในการพัฒนาศักยภาพของประชากรให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักวิเคราะห์และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะเมื่อเผชิญกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุค สังคมความรู้ ประเทศนั้นก็ย่อมมีโอกาสที่จะแข่งขันกับนานาชาติได้ ฐานความรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งในสังคม ยุคนี้ คือ ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความรู้ที่เอื้อให้เกิดโอกาสในการสร้างนวัตกรรม ต่าง ๆ การเลือกสาขาวิชาที่ต้องการพัฒนาให้ถึงระดับโลกเป็นสิ่งจำเป็นเพราะทรัพยากรต่าง ๆ มีจำกัด การส่งเสริมประสบการณ์ของทรัพยากรบุคคลจะเป็นผลดียิ่งขึ้นถ้าได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้แก้ปัญหา (problem solver) ความร่วมแรงร่วมใจของคนในชาติจะเกิดขึ้นได้ก็ต้องได้รับการบ่มเพาะให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยิ่งกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้นความรัก ความห่วงใยในความเป็นชาติควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย ดังเช่น ประเทศสิงคโปร์ ปลูกฝังให้เยาวชนเห็นด้วยความคิดของชาติซึ่งทำให้เกิด “ความรักประเทศสิงคโปร์” (a love of Singapore) ส่วนประเทศจีนได้จัดให้มีโครงการ 211 เพื่อปรับปรุงอุดมศึกษาโดยผลักดันให้มีการ พัฒนาด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและวัฒนธรรม ให้สามารถเข้าแข่งขันกับนานาชาติได้ และยังมีกลยุทธ์ ในการดึงให้สมองไหลกลับ โดยการสร้างระบบจูงใจให้ผู้ที่ส่งสมประสบการณ์จากต่างแดนกลับประเทศและ มาช่วยพัฒนาประเทศ ประเทศญี่ปุ่นก็เป็นประเทศที่ขึ้นชื่อว่ามีความเป็นชาตินิยมสูงและมีนโยบายให้มหาวิทยาลัย แต่ละแห่งปรับเปลี่ยนเป็นบริษัทมหาวิทยาลัยแห่งชาติ และมหาวิทยาลัยของชาติได้รับการรับรองทางกฎหมาย ให้มีความเป็นอิสระจากรัฐมากขึ้น ประเทศมาเลเซียก็เป็นอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งมี “นโยบายที่รับประกันว่า เด็กทุกคนในประเทศที่อายุ 6 ปี มีสิทธิ์ที่จะได้การศึกษาขั้นพื้นฐาน” ส่วนประเทศเกาหลีได้มีโครงการ ทำนองเดียวกับโครงการ 211 ซึ่งเรียกว่าโครงการ BK 21 ระบบการบริหารมหาวิทยาลัยจะปรับเปลี่ยน เป็นระบบการจัดการมหาวิทยาลัยเชิงกลยุทธ์ สิ่งที่จะเกิดในอนาคตคือการขยายตัวของมหาวิทยาลัยที่มี การปกครองตนเองหรือมหาวิทยาลัยเชิงอิสระ (autonomous university) และในบางประเทศ เช่น ฮ่องกง มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศนี้ได้เริ่มปรับพันธกิจและตัวแบบไปในรูปของการเป็นผู้ประกอบการเชิงวิชาการ (academic entrepreneurialism) และมหาวิทยาลัยเชิงประกอบการ (entrepreneurial university)

¹ อธิการบดีมหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8 สมัย และหัวหน้าภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. ความนำ

ในปัจจุบันประเทศของเราคงจะหลีกเลี่ยงกระแสโลกาภิวัตน์ไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งมี ICT ที่ทันสมัยเป็นพลังขับเคลื่อนข้ามพรมแดนจนดูเหมือนว่าโลกไร้พรมแดน นอกจากนั้นผลกระทบจากเขตการค้าเสรี (Free Trade Area (FTA)) อาจส่งผลที่ยากแก่การประเมิน ถ้าข้อตกลงไม่ได้กระทำด้วยความระมัดระวัง โดยเฉพาะในส่วนของหลักการปฏิบัติเยี่ยงชาติที่ได้รับอนุเคราะห์ยิ่ง (most-favoured-nation treatment (MFN)) และหลักการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National treatment (NT)) การบริการด้านการศึกษากลับเป็นสาขาที่ควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบเพราะอาจส่งผลกระทบต่อโครงสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าให้กับสังคม แต่ละประเทศไม่จำเป็นต้องมีกระบวนการจัดการที่เหมือนกัน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ควรคำนึงให้มากคือคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาของประเทศควรได้รับการพัฒนาให้ได้มาตรฐานทัดเทียมกับนานาชาติ นอกจากนั้นสาขาวิชาที่สำคัญของสถาบันการศึกษาของชาติควรอยู่ในอันดับที่ดีเมื่อได้รับการจัดอันดับโดยสถาบันจัดอันดับที่มีมาตรฐาน ในอนาคตสิ่งที่สถาบันการศึกษาในประเทศต้องเผชิญคือรูปแบบการให้บริการการศึกษาข้ามพรมแดน โดยเฉพาะในส่วนของรูปแบบที่ 1* คือ การให้บริการข้ามพรมแดน (cross-border supply) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยการเปิดเสรี (GATS) ประเทศใดก็ตามที่มีสถาบันการศึกษาซึ่งมีคุณภาพอยู่ในระดับโลกก็มีโอกาสสูงที่จะเกิดแต้มต่อเมื่อเป็นผู้ให้บริการในรูปแบบที่ 1

ในบทนี้ผู้เขียนจึงขอยกกรณีศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูง ประเทศเหล่านี้อาจมีพื้นฐานในเชิงวัฒนธรรมบางด้าน ตลอดจนปรัชญาของวิถีชีวิตแบบตะวันออกใกล้เคียงกัน วิถีชีวิตนี้อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศเหล่านี้มีอัตราเร่งบางด้านที่สูง ประเทศในภูมิภาคเอเชียที่นำมาศึกษามีดังต่อไปนี้คือ ญี่ปุ่น จีน สิงคโปร์ มาเลเซีย เกาหลีใต้ และฮ่องกง (ส่วนหนึ่งของประเทศจีน) เพราะประเทศเหล่านี้มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 1 ใน 200 ของโลกจากการจัดอันดับล่าสุดของนิตยสาร The (London) Times Higher Education Supplement เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2547 (ดูผลการจัดอันดับปี พ.ศ. 2552 ของภาคผนวกในเชิงเปรียบเทียบ)

ประเทศญี่ปุ่น มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 6 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 12, 20, 51, 69, 153 และ 167

* รูปแบบการให้บริการมี 4 รูปแบบ (ศักดิ์ ฤนิตกุล (พ.ศ. 2548)) คือ 1. การให้บริการข้ามพรมแดน (cross-border supply) 2. การเดินทางไปรับบริการที่ต่างประเทศ (consumption abroad) 3. การไปตั้งบริษัทในต่างประเทศเพื่อให้บริการ (commercial presence) และ 4. การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา (movement of natural persons)

ประเทศจีน มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 5 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 17, 61, 151, 192 และ 195
ประเทศสิงคโปร์ มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 2 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 18 และ 50
ประเทศมาเลเซีย มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 2 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 89 และ 111
ประเทศเกาหลีใต้ มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 3 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 118, 160 และ 163
ฮ่องกง มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ 4 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 39, 42, 84 และ 198

ถ้าเป็นการจัดอันดับโดยไม่รวมกับกลุ่มยุโรปและอเมริกาเหนือ มหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นจะอยู่ในอันดับที่ 1, 6, 15, 21, 34 และ 40 ส่วนมหาวิทยาลัยในประเทศจีนอยู่ในอันดับที่ 3, 18 และ 35 แต่ถ้าเกณฑ์ที่ใช้คือ Peer Review มหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นและจีนยังติดอันดับที่ 7 และ 10 ตามลำดับ ประเทศไทยไม่ติดอันดับในภาพรวมของการจัดอันดับครั้งนี้ แต่ก็เป็นที่น่ายินดีเมื่อมีการแยกย่อยลงไปในสาขาวิชา มหาวิทยาลัยไทยแห่งเดียวคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยก็ติดอันดับโลก โดยติดอันดับที่ 46 ในสาขาสังคมศาสตร์ อันดับที่ 50 ในสาขามนุษยศาสตร์ และอันดับที่ 60 ในสาขาการแพทย์และชีวภาพ

ประเทศสหรัฐฯ ได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 1 ของโลกในภาพรวม และเมื่อพิจารณาจาก Peer Review และ Citation มหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐฯ ติดอันดับ 1 ใน 200 ของโลก รวมทั้งหมด 63 อันดับ โดยเป็นอันดับที่ 1 และมีถึง 7 มหาวิทยาลัยที่อยู่ใน 10 อันดับแรก รวมทั้งเป็นอันดับที่ 200 ด้วย ในกลุ่มประเทศทางทวีปยุโรป ประเทศอังกฤษได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 5 ของโลกรองจากประเทศสหรัฐฯ (ซึ่งติดอันดับที่ 1-4) เท่านั้น มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษติดอันดับทั้งหมด 29 อันดับ เนื่องจากทั้งประเทศสหรัฐฯ และอังกฤษมีความโดดเด่นเป็นที่ 1 ในกลุ่มของทวีปอเมริกาเหนือและยุโรปตามลำดับ จึงเป็นเรื่องน่าสนใจที่จะพิจารณารูปแบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยของทั้ง 2 ประเทศ โดยเฉพาะในประเด็นเกี่ยวกับการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ประเทศสหรัฐฯ* ได้จัดกลุ่มมหาวิทยาลัยตามลักษณะการบริหารจัดการเป็น 3 ประเภท คือ 1. สถาบันอุดมศึกษาของรัฐ 2. สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่ไม่มุ่งหวังกำไร 3. สถาบันอุดมศึกษาของเอกชนที่มุ่งหวังกำไร และอาจแบ่งกลุ่มของมหาวิทยาลัยตามคุณลักษณะของแต่ละแห่งได้เป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1. วิทยาลัยชุมชน (community college) 2. มหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (comprehensive university) 3. มหาวิทยาลัยวิจัย (research university) 4. มหาวิทยาลัยเฉพาะทาง (special university) 5. มหาวิทยาลัยเสมือน (virtual university) ส่วนประเทศอังกฤษได้มีการแบ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยที่มีโครงสร้างคล้ายคลึงกับประเทศสหรัฐฯ บางส่วนดังนี้ 1. วิทยาลัยชุมชน 2. มหาวิทยาลัยวิจัย 3. มหาวิทยาลัยเปิด (open university)

* สุรศักดิ์ ฐานีพานิชสกุล. “(ร่าง) การจัดกลุ่มมหาวิทยาลัย.” จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 26 พฤษภาคม 2548, 5 หน้า.

และ 4. มหาวิทยาลัยเสมือน ดังนั้นผู้เขียนจึงสนใจที่จะศึกษากระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยต่าง ๆ โดยศึกษาในกรณีของประเทศที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูง โดยจะพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบและจะเรียงลำดับการนำเสนอ ดังนี้ 1. ความนำ 2. แนวโน้มของการพัฒนาการบริการทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 3. กรณีศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูง 4. กระบวนการพัฒนาที่นำไปสู่มหาวิทยาลัยระดับโลก 5. นโยบายของกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัย 6. มาตรการที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และ 7. สรุป

2. แนวโน้มของการพัฒนาการบริการทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (สรุปสาระสำคัญจาก Lee (2005))

จากรายงานของเอกสาร UNESCO (Lee (2005)) สรุปได้ว่า ศตวรรษที่ 21 จะเป็นศตวรรษที่มีการไหลบ่าของกระแสนานาชาติ ระบบสารสนเทศ และวัฒนธรรม โดยที่อุดมศึกษาจะมีบทบาทเป็นผู้นำของสังคม สารสนเทศและความรู้จะมีแนวโน้มเป็นเครือข่ายความรู้ (knowledge network) ระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเขตเอเชียและแปซิฟิกจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบการศึกษาที่กว้างขึ้น ซึ่งควรมีหน้าที่ 4 ข้อ ดังนี้ 1. กิจการเชิงศีลธรรม (the moral enterprise) เพื่อขัดเกลาแบบของประชากรในศตวรรษที่ 21 2. กิจการเชิงวิชาการ (academic enterprise) เพื่อการศึกษาระดับสูง 3. กิจการเชิงอาชีพ (professional enterprise) เพื่อทำให้เกิดบุคลากรด้านอาชีพต่าง ๆ และ 4. กิจการเชิงบริการ (service enterprise) เพื่อนำไปสู่การเรียนรู้เชิงสังคม ส่วนพันธกิจของกิจการโลกาภิวัตน์ของสถาบันอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นเกี่ยวกับความยืดหยุ่น ความหลากหลาย และความเชี่ยวชาญเฉพาะของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับระบบประเพณีและคุณค่าของแต่ละสถานที่ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมของมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 จะเป็นไปใน 3 ลักษณะ คือ ก) มหาวิทยาลัยที่ไร้บริเวณ (campusless college) ข) ห้องสมุดที่ไร้หนังสือ (bookless library) และ ค) ชั้นเรียนที่ไร้ผู้สอน (professorless classroom) ดังนั้นการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ระบบการศึกษาจะปรับเปลี่ยนจากระบบปิดเป็นระบบเปิด กล่าวคือ ที่พักอาศัย สถานศึกษา และที่ทำงาน จะปรับเปลี่ยนเป็นระบบลูกโซ่การเรียนรู้ (the learning chain system) ในแนวทางของหลักสูตรการศึกษา กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะเป็นระบบที่มีความยืดหยุ่น ดังนั้นระบบการบริหารจัดการของสถานศึกษาตั้งแต่การรับเข้าจนถึงสำเร็จการศึกษาจะมีความยืดหยุ่น ความหลากหลาย และสอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาและธรรมชาติของผู้เรียน

2. ระบบผู้ให้บริการการศึกษาจะปรับเปลี่ยนโดยเน้นบริบทผู้รับบริการเป็นสำคัญ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนเชิงวิชาการของหลักสูตรและสาขาวิชาอาจเป็นไปในลักษณะที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

3. ระบบการเรียนรู้จะเด่นกว่าระบบการสอน การปรับเปลี่ยนจะนำไปสู่การเรียนรู้ที่ไม่มีรูปแบบตายตัวเหมือนเดิมที่เคยเรียนรู้จากตำราเรียน การปรับเปลี่ยนจะนำไปสู่ระบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (the learner centered system)

4. การแสดงความคิดเห็นจะปรับเปลี่ยนจากแฉวงระดับชาติเป็นระดับนานาชาติ สาเหตุการปรับเปลี่ยนเนื่องมาจากการพัฒนาในเรื่องของการสื่อสาร เทคโนโลยี สภาพเสมือนความเป็นจริง (virtual reality) วิธีการเรียนการสอน และระบบมหาวิทยาลัยยุคโลกาภิวัตน์ เป็นต้น กล่าวคือ โลกกลายเป็นชุมชนทางการศึกษาและศูนย์กลางของทรัพยากรทางการศึกษา

5. ระบบการบริหารมหาวิทยาลัย (the university administrative system) จะปรับเปลี่ยนเป็นระบบการจัดการมหาวิทยาลัยเชิงกลยุทธ์ (the strategic university management system) องค์ประกอบเกี่ยวกับเรื่องของกลยุทธ์เชิงธุรกิจและผู้นำการจัดการเชิงการศึกษาจะเป็นจุดเน้น ระบบบริหารจัดการต่าง ๆ จะมีลักษณะเป็นการจัดการเครือข่ายเชิงกลยุทธ์

6. ระบบคู่ขนานที่ประกอบด้วยมหาวิทยาลัยแบบดั้งเดิม (traditional university) และมหาวิทยาลัยแนวใหม่ (nontraditional university) อาจปรากฏในอนาคต นอกจากนี้ อาจมีระบบมหาวิทยาลัยที่เป็นแนวใหม่โดยเฉพาะ

7. การขับเคลื่อนของปัญญาชน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน และลักษณะการประกันคุณภาพเชิงระบบ อาจสะท้อนให้เห็นถึงความรุ่งเรืองและความเสื่อมของมหาวิทยาลัย สิ่งที่น่าจะเกิดขึ้นคืออัตราการเพิ่มกลุ่มมหาวิทยาลัยเฉพาะทางจะมีอัตราการเพิ่มเล็กน้อยส่วนมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงจะมีอัตราการเพิ่มมากกว่า

จากลักษณะการปรับเปลี่ยนของการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่น่าจะเกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 อาจทำให้หน้าที่ของมหาวิทยาลัยในศตวรรษหน้ามีการปรับจาก “หอคอยางข้าง” ไปสู่ “อุตสาหกรรมการศึกษา” ซึ่งอาจสรุปได้ดังนี้

1. การขยายตัวของความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย (university autonomy)
2. การขยายตัวของการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบตลอดชีพ (lifelong higher education)
3. การปรับเปลี่ยนไปสู่ระบบการศึกษาในแนวทางของผู้รับบริการ (the consumer oriented educational system)
4. การขยายตัวของหลักสูตรการศึกษานานาชาติ (the international education program)
5. การขยายตัวของการศึกษาแบบต่อเนื่องและครบวงจร (continuing and license centered cyclic education function)
6. การเพิ่มของกิจการการเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning function)
7. การขยายตัวของกิจการการศึกษาแบบทันกาล (just-in-time education function)

8. การขยายตัวของระบบการจัดการคุณภาพ (quality management system) สำหรับการประกันคุณภาพของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

นอกจากนั้นระบบขององค์การการค้าโลก (WTO) และความร่วมมือระหว่างนานาชาติ อาจส่งผลกระทบต่อให้เกิดลักษณะสำคัญของการปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 ดังต่อไปนี้

1. กระแสโลกาภิวัตน์และกระแสนานาชาติของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. อุตสาหกรรมการศึกษาและตลาดนิสิตนักศึกษา
3. การเปลี่ยนแบบของมหาวิทยาลัยไปสู่มหาวิทยาลัยแบบเมกะ (mega university)
4. การเรียนรู้ที่ไม่หยุดนิ่ง (learning mobility) เครือข่ายการเรียนรู้ (learning network) และการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (E-learning)
5. สารสนเทศและเครือข่ายความรู้
6. การขยายตัวและการเจริญเติบโตของการศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบช่วยตนเอง หรือ การศึกษาระดับสูงสำหรับปวงชน
7. การประกันคุณภาพของการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้ได้มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับ (global standard and accreditation)

จากการปรับเปลี่ยนดังกล่าวข้างต้น การจัดการคุณภาพ (quality management) และการรับรองความน่าเชื่อถือระหว่างกัน (mutual credit recognition) อาจเป็นจุดสำคัญในความร่วมมือของนานาชาติตามระบบของ WTO

3. กรณีศึกษาของประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูง

3.1 ประเทศญี่ปุ่น (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Jun (2005) และ Armoto (2005))

3.1.1 ความนำ (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Jun (2005))

ประเทศญี่ปุ่นได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษามาตั้งแต่อดีตก่อนยุคเมจิ (พ.ศ. 2411-พ.ศ. 2455) และมีโรงเรียนที่ใช้ชื่อว่า เทราโคยา (Terakoya) เป็นโรงเรียนที่เปิดสำหรับสามัญชน ระบบการศึกษาสมัยใหม่ของประเทศเกิดขึ้นหลังจากการปฏิวัติเมจิ (ประมาณศตวรรษที่ 19) จุดเด่นของสถาบันการศึกษาของประเทศญี่ปุ่นคือการมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชนเป็นจำนวนมาก และมีระดับคุณภาพใกล้เคียงกับของรัฐ (ข้อมูล ณ พฤษภาคม พ.ศ. 2547) มหาวิทยาลัยประเภทที่จัดว่าเป็นมหาวิทยาลัยแห่งพระจักรพรรดิ (imperial university) ซึ่งมี 7 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยโตเกียว มหาวิทยาลัยเกียวโต มหาวิทยาลัยโตโฮกุ มหาวิทยาลัยคิวชู มหาวิทยาลัยฮอกไกโด

มหาวิทยาลัยไอซากา และมหาวิทยาลัยนาโงยา ล้วนแล้วแต่เป็นมหาวิทยาลัยที่มีความหลากหลายของสาขาวิชา หรือมหาวิทยาลัยสมบูรณ์แบบ (comprehensive university) มหาวิทยาลัยดังกล่าวมีการจัดการตามแบบของยุโรป โดยเฉพาะประเทศเยอรมนี ซึ่งนำไปสู่ระบบราชการที่มีหน่วยงานเป็นแบบกิ่งคล่องตัว ระบบ “สภามหาวิทยาลัย (university council)” ได้เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2530 และในปี พ.ศ. 2541 สภามหาวิทยาลัยได้ทำรายงานเกี่ยวกับ “วิสัยทัศน์สำหรับมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 และมาตรการปฏิรูปในอนาคต” ซึ่งได้ระบุว่าจะนโยบายในศตวรรษที่ 21 ควรเป็นดังนี้

1. ปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการวิจัยโดยมีวัตถุประสงค์ของการส่งเสริมความสามารถที่จะค้นคว้าประเด็นต่าง ๆ
2. รักษาความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย โดยการทำให้โครงสร้างของระบบการศึกษาและการวิจัยมีความยืดหยุ่น
3. เสริมสร้างการจัดการและการบริหารมหาวิทยาลัยให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม การตัดสินใจและการปฏิบัติให้เกิดผล
4. ผลักดันให้มหาวิทยาลัยมีลักษณะเฉพาะตัวและมีการปรับปรุงการศึกษาและการวิจัยอย่างต่อเนื่อง โดยการสร้างระบบการประเมินที่หลากหลาย

3.1.2 การปฏิรูปการศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Jun (2005))

การที่จะส่งเสริมการปฏิรูปในเชิงนโยบายสำหรับโครงสร้างการปฏิรูปมหาวิทยาลัยของรัฐได้มีการกำหนดแนวทางการปฏิรูปในอนาคตโดยให้มหาวิทยาลัยมีลักษณะพลวัตและพร้อมที่จะแข่งขันในระดับนานาชาติมากขึ้น ข้อกำหนดต่าง ๆ มีดังนี้

1. ควรผลักดันให้มีการจัดระบบความร่วมมือและการรวมพลังของมหาวิทยาลัยของชาติ
2. ควรนำวิธีการจัดการของเอกชนมาใช้ในมหาวิทยาลัยของชาติ
3. ควรให้กลไกการแข่งขันซึ่งมีการประเมินจากบุคคลที่ 3 มีผลบังคับใช้ในมหาวิทยาลัย

วิธีการจัดการของข้อกำหนดในข้อ 2 นั้น หมายถึงการปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยแห่งชาติไปสู่สถาบันการศึกษาที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นอิสระ ซึ่งควรมีหน่วยงานภายนอกมาทำหน้าที่ในการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งสถานะของ “บรรษัทมหาวิทยาลัยแห่งชาติ (national university corporations)” มหาวิทยาลัยของชาติได้รับการรับรองทางกฎหมายที่จะมีความเป็นอิสระจากรัฐมากขึ้น การปฏิรูปดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการปฏิรูปครั้งสำคัญที่สุดตั้งแต่ยุคเมจิ

ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า การศึกษาเพื่อมวลชนในระดับอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น มีความสำเร็จมาจากสถาบันการศึกษาเอกชน ดังนั้นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยของรัฐ จะมีส่วนช่วยในการแข่งขันกับมหาวิทยาลัยเอกชน เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ที่งบประมาณ มีจำกัด มหาวิทยาลัยของรัฐคงจะไม่อยู่ในรูปของมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐทั้งหมด แต่คงจะขึ้นอยู่กับสภาพการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ไม่เช่นนั้นการประเมินสถาบันอาจจะประสบกับ ปัญหาหลายด้านและอาจจะบรรลุภารกิจไม่ได้เต็มที่

3.1.3 แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Armoto (2005))

ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึง WTO/GATS ว่าจะมีผลอย่างไรต่อการศึกษาข้ามชาติ ระดับอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น จากข้อมูลของ JAPANESE MEXT ในปี พ.ศ. 2545 แสดงให้เห็นว่า สถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะมีประมาณ 75% ของยอดรวมของมหาวิทยาลัย แต่มหาวิทยาลัย เก้าแห่งของรัฐ เช่น มหาวิทยาลัยโตเกียวและเกียวโตก็ยังเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงของประเทศ ซึ่งคงเป็นเพราะปัจจัยทางประวัติศาสตร์ซึ่งอาจเทียบเคียงกับมหาวิทยาลัยอ็อกซฟอร์ดของประเทศ อังกฤษ แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่นจะเป็นดังนี้

1. เสริมสร้างระบบการฝึกอบรมทรัพยากรบุคคลที่มีความสามารถพิเศษ ในปี พ.ศ. 2545 ระบบบัณฑิตศึกษายาฮายาชิฟจึงมีจุดเน้นในการฝึกอบรมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งทำให้มหาวิทยาลัย 68 แห่งเปิดคณะทางธุรกิจ โดยที่ผู้จบการศึกษาจะมีความสามารถทำงานใน สถาบัน / องค์กรนานาชาติได้

2. สร้างวิสัยทัศน์ของการทำวิสาหกิจเกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2547 มีมหาวิทยาลัยจำนวน 89 แห่งอยู่ในรูปของนิติบุคคลเพื่อตอบสนองกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ของสังคมและกระแสนานาชาติเชิงเศรษฐกิจและทรัพย์สินทางปัญญา ดังนั้นบริบทหลักของการปฏิรูป จึงเป็นดังนี้

ก) มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งปรับเปลี่ยนเป็นบรรษัทมหาวิทยาลัยแห่งชาติ (a national university corporation)

ข) มีพันธกิจกำหนดสำหรับแต่ละมหาวิทยาลัย

ค) การพินิจพิเคราะห์อย่างกว้างขวางสำหรับมหาวิทยาลัย

ง) การจัดตั้งโครงสร้างการบริหารที่มีความรับผิดชอบ

ฉ) มีการประเมินและการเปิดเผยข้อมูลอย่างเต็มรูปแบบ

3. การจัดตั้งระบบการควบคุมคุณภาพแบบใหม่ การควบคุมคุณภาพแบบใหม่ จะมีการใช้บุคคลที่สามารถประเมิน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 เป็นต้นไป มหาวิทยาลัยทั้งหมดของรัฐและ เอกชนจะได้รับการประเมินเป็นระยะทุก 7 ปี โดยองค์กรการประเมินที่ได้รับอนุญาตจากรัฐบาล

3.1.4 การศึกษาข้ามแดน (สรุปสาระสำคัญจาก Armoto (2005))

ในปี พ.ศ. 2547 OECD สรุปว่า รายได้จากการส่งออกที่สัมพันธ์กับนักศึกษาต่างชาติดีมีค่าประมาณ \$ 3 หมื่นล้าน ณ ปี พ.ศ. 2541 หรือ 3% ของการส่งออกทางด้านการบริการของโลก รายได้นี้ไม่รวมรายได้ที่สัมพันธ์กับกิจกรรมค้าที่เกี่ยวกับโปรแกรมข้ามชาติที่ไปบริการยังต่างชาติ GATS ได้กำหนดรูปแบบการบริการไว้ 4 รูปแบบ ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้กำหนดการให้บริการแต่ละรูปแบบดังนี้

1. รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน

การศึกษาแบบ E-learning เป็นการศึกษาทางไกลโดยใช้ IT เช่น อินเทอร์เน็ต จากข้อมูลในปี พ.ศ. 2544 มีมหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นให้บริการด้านนี้อยู่ 16.5 % และมีจำนวนวิทยาลัยให้บริการ 7.7 % ส่วนจำนวนวิทยาลัยด้านเทคนิคให้บริการการสอนโดยอิงอินเทอร์เน็ตอย่างแท้จริง 11.9 % กล่าวคือ การศึกษาระดับอุดมศึกษาโดย E-learning ยังอยู่ในสถานะของการเริ่มต้นของมหาวิทยาลัยเท่านั้น ดังนั้นการให้บริการข้ามพรมแดนระดับอุดมศึกษาโดย E-learning จึงเป็นสิ่งท้าทายใหม่สำหรับสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น แต่การที่จะทราบสถานการณ์ที่แท้จริงของ E-learning โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศซึ่งมีหลักสูตร online MBA และหลักสูตร online อื่น ๆ ที่มีเป้าหมายคือชาวญี่ปุ่นนั้นกลับเป็นเรื่องค่อนข้างยาก

2. รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปรับบริการที่ต่างประเทศ

จากข้อมูลทางสถิติของ JAPANESE MEXT ปรากฏว่า 80 % ของนักศึกษาญี่ปุ่นที่ไปศึกษาต่างประเทศจะไปที่ประเทศสหรัฐฯ มากที่สุด รองลงมาคือทวีปยุโรป ในขณะที่ประเทศสหรัฐฯ ส่งนักศึกษามาเรียนที่ประเทศญี่ปุ่นคิดเป็น 1.4 % ของจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศญี่ปุ่น กล่าวได้ว่านี่คือภาวะสมองไหลจากประเทศญี่ปุ่นไปประเทศสหรัฐฯ

3. รูปแบบที่ 3 การไปตั้งบริษัทในต่างประเทศเพื่อให้บริการ

รูปแบบหลักของการให้บริการแบบนี้คือการตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2533 มีวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยของประเทศสหรัฐฯ ในประเทศญี่ปุ่นอย่างน้อย 30 แห่ง หลังจากนั้น 5 ปี วิทยาเขตเหล่านี้ได้รับแรงกดดันให้ปิดกิจการหรือสลายตัว ในขณะที่ก็มีวิทยาลัยของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศญี่ปุ่นจำนวนจำกัด และมีการให้บริการเป็น 3 ประเภท คือ ก) การบริการโปรแกรมภาษาอังกฤษ เช่น CIA International Village ข) โปรแกรมที่ให้ปริญญา เช่น Temple University Japan ค) โปรแกรมพิเศษในฐานะที่พัก เช่น University of Maryland University ปัญหาที่วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศประสบ

ในประเทศญี่ปุ่นคือการยอมรับมาตรฐานสำหรับการจัดตั้งมหาวิทยาลัย (The Standards for the Establishment of Universities) ทุกวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศจะไม่สามารถผ่านกฎกระทรวงที่เข้มงวดไปได้ ดังนั้นนักศึกษาที่จบการศึกษาจากวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศญี่ปุ่นจะไม่ได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ เช่น ค่าลดหย่อนการเดินทางโดยรถโดยสารและรถไฟ การขาดสิทธิในการศึกษาต่อระดับบัณฑิตศึกษาในมหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น ในทางกลับกันมหาวิทยาลัยของประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มตั้งวิทยาเขตที่ต่างประเทศในปี พ.ศ. 2523 กล่าวคือ บางแห่งเป็นเพียงการอำนวยความสะดวกสำหรับชาวญี่ปุ่นที่ไปฝึกอบรมในต่างแดน เช่น ในประเทศสหรัฐฯ และอังกฤษ ในขณะนี้มีอย่างน้อย 5 มหาวิทยาลัยที่มีกิจการในต่างประเทศ เช่น Soka University of America ซึ่งตั้งในปี พ.ศ. 2530 และมีหลักสูตร B.A. ทาง Liberal Arts และหลักสูตรบัณฑิตศึกษาทางการศึกษาภาษาที่สองและต่างประเทศ ในทำนองเดียวกันวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยญี่ปุ่นในต่างประเทศก็ไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานในระบบการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศญี่ปุ่น จึงทำให้เกิดผลลัพธ์ทำนองเดียวกันกับวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศในประเทศญี่ปุ่น

4. รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา

ประเทศญี่ปุ่นไม่ผูกพันรูปแบบนี้ในแง่ของการจำกัดการเข้าสู่ตลาด (Limitation on market access) และการจำกัดเกี่ยวกับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (limitation on national treatment) การไม่ผูกพันนี้มีข้อยกเว้นในข้อตกลงแนวนอน (horizontal commitments)

ข้อเสนอในปี พ.ศ. 2546 เกี่ยวกับข้อผูกพันของรูปแบบการให้บริการต่าง ๆ เป็นไปดังตารางข้างล่างนี้

ตาราง 1 ข้อเสนอเบื้องต้นของประเทศญี่ปุ่น (พ.ศ. 2546)

หน่วยงาน	ข้อจำกัดเกี่ยวกับการเข้าสู่ตลาด	ข้อจำกัดเกี่ยวกับการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ
การบริการการศึกษาระดับอุดมศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่มี 3. ต้องผ่านการรับรองมาตรฐานของประเทศ 4. ไม่ผูกพัน ยกเว้น ได้แสดงในข้อตกลงแนวนอน 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ไม่ผูกพัน 2. ไม่มี 3. ไม่มี 4. ไม่ผูกพัน ยกเว้น ได้แสดงในข้อตกลงแนวนอน

สิ่งที่สาธารณชนกังวลในเรื่องของ GATS คือ GATS อาจไปทำลายการศึกษาสำหรับสาธารณะ เพราะ GATS ถือว่าการศึกษาเป็นสินค้าที่ซื้อขายกันได้ ซึ่งในความเป็นจริง การศึกษาควรเป็นเรื่องของการบริการสาธารณะ (public service) และสิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ การทำลายเรื่องเกี่ยวกับวัฒนธรรมและความหลากหลายของภาษา เพราะภาษาอังกฤษอาจเป็นภาษาหลักที่ใช้ในการสื่อสาร แนวโน้มของผลกระทบจาก WTO/GATS ควรจะเป็นเรื่องที่ทุกคนควรเอาใจใส่ว่าจะเกิดผลกระทบอย่างไรกับประเทศของตนเองและโลกใน 10 ปีข้างหน้า

3.2 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Mun (2000), Educational Evolution in China, Lesley, Rui, & Jan (2004) แล David (2005))

3.2.1 ความนำ (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Mun (2000))

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือประเทศจีน มีการพัฒนาทางด้านการศึกษา มากขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2492 จากการนำของพรรคคอมมิวนิสต์ และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 มีการปรับเปลี่ยน ด้านเศรษฐกิจครั้งใหญ่ของเศรษฐกิจการวางแผนจากส่วนกลางไปสู่เศรษฐกิจเชิงสังคมโดยมีการตลาดนำ ชั้นแรกในการพัฒนาของชาติสังคมนิยมคือการเปลี่ยนรูปแบบการผลิตจากการใช้แรงงานมาเป็น การพัฒนาและการประยุกต์ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยการทำส่วนที่เป็นหลักให้ทันสมัย และพัฒนาแรงงานที่มีฝีมือ ในปี พ.ศ. 2538 ประธานาธิบดี เจียง เจ๋อ หมิน ได้เสนอแผนกลยุทธ์ การพัฒนาชาติ ซึ่งอิงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการศึกษา ในปี พ.ศ. 2542 แผนปฏิบัติการ สำหรับการพัฒนาการศึกษาและการตัดสินใจเกี่ยวกับ “การปฏิรูปการศึกษาและการส่งเสริม การศึกษาในเชิงคุณภาพ” มีแนวปฏิบัติดังนี้

1. การส่งเสริมการศึกษาที่มีคุณภาพนำในทุกระดับการศึกษา
2. การปฏิรูปวิชาครู เพื่อสร้างนักศึกษาให้มีความคิดที่เป็นตัวของตัวเองและมีความคิดสร้างสรรค์
3. การส่งเสริมให้มีการศึกษาภาคบังคับในบริเวณที่ยากจนอย่างต่อเนื่อง โดยใช้ งบประมาณของรัฐเพิ่มเติม
4. การขยายการศึกษาระดับสูง เช่น ระดับวิทยาลัยและอุดมศึกษาให้มีอัตรา เข้า = 15 % ในปี พ.ศ. 2533
5. การเพิ่มอำนาจจัดการศึกษาให้กับรัฐบาลท้องถิ่นโดยเฉพาะในเรื่องของวิทยาลัย
6. การส่งเสริมโครงการพัฒนาบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง
7. การพัฒนาสถาบันการศึกษาเอกชน

3.2.2 การปฏิรูปการศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Mun (2000))

นโยบายการศึกษาของประเทศจีนเป็นรูปร่างเมื่อประมาณ 20 ปีที่แล้ว ซึ่งอาจจัดได้ว่ามีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป มีการทดลองและการลงใจในบางโอกาสเกี่ยวกับการเคลื่อนไปของการปฏิรูป ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2521 การพัฒนาการศึกษาได้รับการเสนอแนะจากรองนายกรัฐมนตรี เต็ง เสี่ยว มิง ในปี พ.ศ. 2528 ได้มีการจัดทำนโยบายสำหรับระบบการปฏิรูปการศึกษา ส่วนโครงร่างของการปฏิรูปและการพัฒนาการศึกษาได้จัดทำในปี พ.ศ. 2536 และล่าสุดในปี พ.ศ. 2542 แผนปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาการศึกษา (The 1999 Action Plan for Educational Development) ได้รับการจัดทำ

ในลำดับต่อไปจะกล่าวถึงโครงสร้างการปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมในปี พ.ศ. 2528 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในนโยบายการศึกษาของผู้นำประเทศ การปรับเปลี่ยนที่สำคัญคือ การให้ความสำคัญที่ทัดเทียมกันสำหรับการศึกษาทั่วไปและการศึกษาสายอาชีพ ในปี พ.ศ. 2528 การศึกษาสายอาชีพ มี 3 แบบ ได้แก่ ก) โรงเรียนสายอาชีพที่ดำเนินการโดยหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐ ข) โรงเรียนแรงงานที่มีฝีมือ ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงแรงงานและส่วนที่เกี่ยวข้องของท้องถิ่น ค) โรงเรียนชนิดพิเศษที่ดำเนินการโดยหน่วยงานทางการศึกษาของรัฐ ผู้บริหารของประเทศจีนเชื่อว่าการศึกษาสายอาชีพน่าจะดีกว่าการศึกษาทั่วไป ในแง่มุมของการฝึกคนรุ่นใหม่เพื่อให้ได้งานในโรงงานอุตสาหกรรม แต่จากกรณีศึกษาในบางจังหวัด เช่น กรุงปักกิ่งและเซินเจิ้น ได้คำตอบที่ไม่คงที่ในความเชื่อดังกล่าว กล่าวคือ คำกล่าวดังกล่าวมีส่วนเป็นจริงที่กรุงปักกิ่ง แต่ที่เซินเจิ้นกลับเป็นเรื่องตรงข้าม ในอนาคตการปฏิรูปโครงสร้างของการศึกษาระดับมัธยมอาจจะเป็นปัญหาสำหรับผู้นำประเทศ โดยเฉพาะในยุคของกระแสโลกาภิวัตน์ บุคลากรน่าจะมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน การค้นหาและเลือกใช้สารสนเทศอย่างเหมาะสม ความสามารถดังกล่าวนี้ไม่ควรอยู่บนพื้นฐานของความเชี่ยวชาญเฉพาะและพื้นฐานที่แคบของความรู้เพราะ ฉะนั้นในยุคกระแสโลกาภิวัตน์การศึกษาทั่วไปน่าจะเป็นทางออกที่ดีกว่าการศึกษาสายอาชีพ นอกจากนั้นในอนาคตอันใกล้ องค์กรการศึกษาควรจะเป็นสถาบันขับเคลื่อนทางสังคมที่เป็นองค์กรอิสระของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และระดับความเป็นอิสระของรัฐจะขึ้นอยู่กับการขยายตัวของการปฏิรูปทางการเมืองและความเป็นอิสระทางการศึกษา

ระบบการศึกษาของประเทศจีนรัฐบาลจะเป็นผู้ลงทุนหลัก ส่วนหุ้นส่วนทางสังคมจะเป็นผู้ลงทุนร่วม ในสถานะปัจจุบันรัฐบาลท้องถิ่นทำหน้าที่หลักในการศึกษาภาคบังคับ ส่วนรัฐบาลกลางและมณฑลดูแลเกี่ยวกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ในเรื่องของสายอาชีพและการศึกษาผู้ใหญ่ หุ้นส่วนทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยองค์กรทางอุตสาหกรรม ธุรกิจ และสถานศึกษาของรัฐ เป็นผู้ที่มิบทบาทมากกว่าและมีบทบาทที่สำคัญ ระบบการศึกษาในประเทศประกอบด้วย 4 ส่วน คือการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน การศึกษาสายอาชีพ / โพลีเทคนิค การศึกษาระดับอุดมศึกษาทั่วไป และการศึกษาผู้ใหญ่ รัฐบาลจีนให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอันดับแรก โรงเรียนการศึกษาเฉพาะทางระดับมัธยมมีอัตราการศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างสม่ำเสมอในด้านของหลักสูตรเกี่ยวกับการเงินและเศรษฐศาสตร์ กีฬา และศิลปะ ส่วนวิชาทางด้านเทคนิคต่างๆ มีอัตราที่ค่อยๆ ลดลง

3.2.3 แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Educational Evolution in China))

การศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบด้วยวิทยาลัยซึ่งมีหลักสูตรประมาณ 2-3 ปี ระดับปริญญาตรีที่มีหลักสูตร 4 ปี (หลักสูตรการแพทย์และบางหลักสูตรทางวิศวกรรมศาสตร์และทางเทคนิคจะใช้เวลา 5 ปี) หลักสูตรระดับปริญญาโทใช้เวลา 3 ปี ในระดับวิทยาลัยและระดับปริญญาตรี ผู้สมัครจะสนใจในสาขาวิชาเกี่ยวกับศิลปศาสตร์ การเงินและเศรษฐศาสตร์ การเมืองและกฎหมาย กีฬา และอักษรศาสตร์ สาขาด้านการเงินและเศรษฐศาสตร์จะอยู่ในความนิยมมากที่สุด ส่วนด้านวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์จะได้รับความสนใจลดลงเล็กน้อย สถาบันวิจัยในวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่างๆ มีประมาณ 3,400 แห่ง โดยมี 500 หลักสูตรซึ่งเป็นหลักสูตรที่สำคัญ และมีศูนย์ปฏิบัติการหลัก ๆ 150 แห่ง กระแสโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 ทำให้ประเทศจีนตระหนักถึงความจำเป็นในการที่จะต้องเข้าสู่การแข่งขันในระดับนานาชาติ รัฐบาลจีนจึงได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอันดับทางกลยุทธ์ที่สำคัญ และได้ประกาศเป็นวาระแห่งชาติสำหรับการพัฒนาและการปฏิรูปการศึกษา โดยมี “K9 การศึกษาภาคบังคับ” และให้การสนับสนุนมหาวิทยาลัย 100 แห่ง และกลุ่มสาขาวิชาหลัก (โครงการ 211 (Project 211))

โครงการ 211* ของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงการอุดมศึกษา โดยผลักดันให้มีการพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ให้สามารถเข้าแข่งขันกับนานาชาติได้ และมุ่งวางพื้นฐานการฝึกแรงงานอาชีพระดับสูง (high-level professional manpower) ภายในสถานศึกษาที่เป็นเสมือนบ้านเพื่อให้สามารถนำกลยุทธ์ระดับชาตินี้ไปใช้พัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม

โครงการ 211 มีเป้าหมายและภารกิจในการปฏิรูปการจัดการที่เป็นรากฐานการฝึกอบรมแรงงานมืออาชีพระดับสูง และพัฒนามหาวิทยาลัยและสาขาวิชาที่มีความสำคัญให้มีมาตรฐานทัดเทียมกับนานาชาติ และยังส่งเสริมทางด้านกายภาพและความสามารถของบุคลากรรวมทั้งการฝึกอบรมทรัพยากรมนุษย์ และการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์

* สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ. (ร่าง) “สรุปสาระสำคัญของโครงการ 211 ของสาธารณรัฐประชาชนจีน.” สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา 2548. 3 หน้า.

โครงการ 211 มุ่งเป้าประกอบหลักคือ

1. การปรับปรุงสมรรถนะของสถาบันโดยรวม (The Improvement of Overall Institutional Capacity) โดยจะดำเนินการปฏิรูปการศึกษาและการสอนเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพโครงสร้างด้านการศึกษาและการส่งเสริมการพัฒนานักศึกษาด้านจริยธรรม สติปัญญา และด้านทัศนคติ ทั้งยังปรับปรุงด้านคุณภาพการศึกษาอีกด้วย

2. การพัฒนาสาขาที่มีความสำคัญ (The Development of Key Disciplinary Areas) โดยมุ่งส่งเสริมสมรรถนะของการฝึกอบรมแรงงานระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี **สรรหาฐานการวิจัยหลัก**ระหว่างสถาบันที่มีผลกระทบต่อเป้าหมายของประเทศ การพัฒนาเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความมั่นคงของชาติฐานการวิจัยหลักนั้นจะสามารถเผชิญกับปัญหาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้

3 การพัฒนาระบบการให้บริการชุมชนของการอุดมศึกษา (The Development of The Public Service System of Higher Education) การพัฒนาด้านนี้จะเป็นการเชื่อมโยงมหาวิทยาลัยหลักของประเทศจีนผ่านระบบเครือข่าย 3 เครือข่าย คือ CERNET (The Chinese Education and Research Network) LDSS (The Library and Documentation Support System) และ MRGSS (Modern Equipment and Facilities Sharing System) ทั้ง INTERNET และ CERNET จะให้ข้อมูลแก่ฝ่ายการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้ที่สนใจทั่วไป

ส่วนแผนและภารกิจของโครงการ 211 ตามแผนระยะ 5 ปี ครั้งที่ 9 มีดังนี้

1. เร่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับมหาวิทยาลัยเพื่อนำไปสู่มาตรฐานสากล ทั้งด้านคุณภาพการสอน การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และการฝึกแรงงานมืออาชีพระดับสูง
2. ยกระดับและปรับปรุงมาตรฐานภูมิภาคด้านการสอนและการวิจัยของมหาวิทยาลัย ประมาณ 25 แห่ง โดยให้ความสนใจในด้านสาขาวิชาที่สำคัญ
3. พยายามสร้างความแข็งแกร่งให้กับสาขาวิชาที่สำคัญ 300 สาขาวิชาที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความมั่นคง
4. สร้างกรอบการทำงานพื้นฐานสำหรับระบบการให้บริการชุมชนของการอุดมศึกษา

รูปแบบของการนำโครงการ 211 ไปใช้ โดยหลักการแล้วโครงการ 211 มุ่งสร้างความแข็งแกร่งให้กับสาขาวิชาที่สำคัญ และมีการบูรณาการระบบการให้บริการชุมชนของอุดมศึกษาเข้ากับแผนโดยรวม และนำไปใช้กับมหาวิทยาลัยที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว เพื่อสร้างยกระดับ และปรับปรุงให้เหมาะกับแหล่งงบประมาณ และนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพของสถาบันอุดมศึกษาแบบเต็มตัวงบประมาณของโครงการ 211 ได้รับความร่วมมือด้านการเงินภายในประเทศ

จากสำนักงานกลาง รัฐบาลท้องถิ่น และจากสถาบันอุดมศึกษา งบประมาณที่ได้รับจัดสรรโดยสำนักงานกลางและรัฐบาลท้องถิ่นจะนำไปสนองความต้องการด้านสาขาวิชาที่สำคัญของรัฐและระบบการให้บริการชุมชนของการอุดมศึกษาเป็นอันดับแรก หลังจากนั้นจะนำไปพัฒนาสาธารณูปโภควิธีการจัดสรรงบประมาณเป็นกรอบบังคับมหาวิทยาลัยให้ยกระดับถึงมาตรฐาน

โครงการ 211 เป็นการพัฒนาหลักของชาติตามแผนระยะ 5 ปี ครั้งที่ 9 เช่นเดียวกับโปรแกรมการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคมระยะกลาง และระยะยาวที่เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2538 **โครงการ 211 มีขั้นตอนการดำเนินงาน การจัดองค์กรและการบริหารงานดังนี้**

1. **แต่งตั้งคณะประสานงานสำหรับโครงการ 211** คณะนี้จะรับผิดชอบด้านการประสานและตัดสินใจตามนโยบายหลัก สมาชิกของคณะฯ มาจากกรรมการของรัฐ กรรมการวางแผนของรัฐ กระทรวงการศึกษาและกระทรวงการคลัง

2. **ขั้นตอนการอนุมัติและดำเนินการของโครงการ 211** กองกลางหน่วยงานของรัฐร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการจะดำเนินการตรวจสอบมหาวิทยาลัยที่สมัครคัดเลือกและสาขาวิชาที่สำคัญ หลังจากนั้นนำเสนอเอกสารต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณแล้วแต่กรณี สถาบันอุดมศึกษาที่มีคุณสมบัติตรงตามที่ระบุไว้ตามโครงการและใกล้เคียงกับความสำเร็จในการพัฒนาประเทศอันดับแรกจะสามารถหาแหล่งเงินทุนได้เอง และถึงแม้จะไม่ต้องขอการการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาลก็สามารถเข้าร่วมโครงการพัฒนาอันดับแรกได้

3. **แต่งตั้งเจ้าของระบบรับผิดชอบในการจัดการโครงการภายใต้เขตนั้น ๆ** เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและความสำเร็จตามเวลาที่กำหนดและการนำไปใช้

3.2.4 **การศึกษาข้ามพรมแดน** (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lesley, Rui, & Jan (2004) และ David (2005))

ประเทศจีนได้ปรับเปลี่ยนประเทศจากการเป็นประเทศที่โดดเดี่ยว ใช้นโยบายที่นำด้วยการเมืองไปเป็นประเทศที่มีลักษณะเปิดมากขึ้น และใช้นโยบายที่นำด้วยเศรษฐกิจ ดังนั้นผลลัพธ์ที่ต้องมีการปรับเปลี่ยนตามคือการปฏิรูปการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเพื่อไปสู่มหาวิทยาลัยระดับโลก นโยบายที่สำคัญคือการกระจายอำนาจการบริหารให้มหาวิทยาลัยมีระบบการบริหารที่คล่องตัวและมีความเป็นอิสระในทางวิชาการมากขึ้น เพื่อนำไปสู่การสร้างผลงานในเชิงสร้างสรรค์ **รัฐบาลกลางยังทำหน้าที่ในการควบคุมนโยบายระดับอุดมศึกษาซึ่งมีรูปแบบของ “ตัวแบบรัฐที่ไม่มีการกำกับ (deregulated state model)” หรือ “ตัวแบบรัฐที่ไม่มีการแทรกแซง (interventionalist state model)”** อย่างไรก็ตามแรงผลักดันทางการตลาดก็อาจทำให้การจัดการของหน่วยงานสาธารณะได้รับผลกระทบ เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จึงมีการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและคุณภาพในระดับอุดมศึกษา การหารายได้กลายเป็นภาระความรับผิดชอบ

เพิ่มขึ้นนอกเหนือจากการสอนและการวิจัย ถึงกระนั้นการควบคุมคุณภาพก็ยังคงเป็นไปตามคำแนะนำจากองค์กรทางสังคม **รัฐบาลกลางของจีนได้มองเรื่องของกระแสโลกาภิวัตน์ว่าเป็นเรื่องของโอกาสที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านการวิจัยและการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย โดยการทำงานให้หนักขึ้นและทำงานอย่างชาญฉลาด** ดังนั้นมหาวิทยาลัย 9 แห่ง ในประเทศจึงมีภาระความรับผิดชอบในการปรับปรุงภาพให้อยู่ในระดับโลก มหาวิทยาลัยปักกิ่งและชิงหัวได้รับการกำหนดให้เป็นผู้ดำเนินการก้าวไปสู่ระดับโลกของประเทศจีน ปัญหาระยะแรก ๆ คือเรื่องของภาษาอังกฤษและงบประมาณ เพราะฉะนั้นจึงได้มีการกำหนดว่า ผลงานวิจัยที่มีคุณภาพควรได้รับตีพิมพ์ในวารสารนานาชาติ โดยเฉพาะวารสารด้านวิทยาศาสตร์ โดยที่งานวิจัยที่ได้ทุนจากประเทศจะมีน้ำหนักประมาณ 5 เท่าของทุนจากจังหวัด นอกจากนี้ศูนย์ปฏิบัติการทางการวิจัยซึ่งมีประมาณ 160 แห่ง จะมีการประเมินคุณภาพทุก 5 ปี โดยศูนย์ที่อยู่ใน 10 % ท้ายของผลการประเมินจะต้องปิดกิจการ

*นโยบายประการหนึ่งของประเทศที่จะพัฒนาไปสู่การแข่งขันระดับนานาชาติคือการปรับปรุงคุณภาพทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพราะฉะนั้นรัฐบาลกลางจึงมีนโยบายให้นักศึกษาภายในประเทศไปเรียนต่างประเทศได้อย่างเสรี และพยายามสร้างแรงจูงใจในการดึงบัณฑิตเหล่านั้นกลับประเทศ เพราะผู้ที่ไปศึกษาต่างประเทศเปรียบเสมือน “อำนาจสมองที่สะสมจากต่างแดน (storing brain power overseas)” แต่ถ้าดึงกลับไม่ได้ก็จะเกิดภาวะสมองไหล (brain drain) อัตราการกลับมาของนักศึกษาที่สำเร็จจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นทุกปี **มีนโยบายใหม่เกี่ยวกับเรื่องการดึงบัณฑิตกลับจากต่างประเทศโดยใช้คำขวัญที่ว่า “การบริการที่ได้รับการปรับปรุงสำหรับนักศึกษาคืนสู่มาตุภูมิ (improving services for returned students)”** นโยบายดังกล่าวมีดังนี้

1. การมีศูนย์กลางแนะนำงานสำหรับนักศึกษาคืนสู่มาตุภูมิในเมืองเซินเจิ้น เซียงไฮ้ และฟู่เจี้ยน (แม้ว่าทั้ง 3 เมืองได้มีการตั้งศูนย์ดังกล่าวของตนเองแล้วก็ตาม)
2. การมี “**นโยบายสิทธิพิเศษ (preferential policies)**” ซึ่งประกอบด้วย
ก) การให้โอกาสแก่ผู้คืนสู่มาตุภูมิได้มีที่อยู่อาศัยอย่างเพียงพอและมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่สูงขึ้น
ข) การให้โอกาสในเชิงเสรีภาพแก่ครอบครัวที่จะย้ายไปเมืองใหม่ซึ่งผู้คืนสู่มาตุภูมิหางานได้
ค) การอนุญาตให้ผู้คืนสู่มาตุภูมิดังกล่าวได้เซ็นสัญญา 2 หรือ 3 ปีกับศูนย์วิจัยโดยให้มีสิทธิเลือกว่าจะอยู่ทำงานเดิมหรือจะย้ายเมื่อสิ้นสุดสัญญา
3. การจัดตั้งสมาคมนักศึกษาฯ คืนสู่มาตุภูมิแห่งชาติ
4. การส่งเสริมที่เพิ่มขึ้นสำหรับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์

* [7] David Zweig. “Learning to Compete : China’s Strategies to create a ‘Reverse Brain Drain’.” The Conference on “Competing for Global Talent”, Singapore Management University, Singapore, 13-14 January 2005. 29 หน้า.

นโยบายดังกล่าวในข้อ 2 ค) มีส่วนส่งเสริมให้เกิดการสร้างผลงานที่สร้างสรรค์ และเป็นโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจในการดึงดูดผู้มีความสามารถที่จบจากต่างประเทศ **ประธานาธิบดี เจียง เจ๋อ หมิน ได้กล่าวว่า “การแข่งขันในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ คือการแข่งขันสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ”** ในปี พ.ศ. 2544 นายกรัฐมนตรี จู หง จี ได้กล่าว ในการประชุมของสมาคมนักธุรกิจชาวจีนทั่วโลก ครั้งที่ 6 ว่า ประเทศจีนจะเน้นเรื่องการซึมซาบ ความสามารถพิเศษของมนุษย์ และความชำนาญเฉพาะด้านมากกว่าการดึงดูดเงินทุนต่างประเทศ ดังนั้นนโยบายที่สำคัญเกี่ยวกับคำกล่าวข้างต้นคือนโยบายของ **“การสร้างความเข้มแข็งแห่งชาติ ผ่านทางวิทยาศาสตร์และการศึกษา” (The policy of “building national strength through science and education”)** ซึ่งเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่นโยบายปัจจุบันของ **“การทำให้ประเทศ เข้มแข็งผ่านทางความสามารถพิเศษของมนุษย์” (The current policy of “strengthening the country through human talent”)** จากการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่จบจากต่างประเทศมีคุณภาพ ดีกว่าผู้จบภายในประเทศเพราะมีความชำนาญทางด้านดีกว่า สารสนเทศและระเบียบวิธีวิจัยเด่นกว่า ข้อสำคัญคือเขาเหล่านั้นมีเครือข่ายโลกาภิวัตน์ จากการสังเคราะห์เชื่อได้ว่า สมอ่งไหลที่คืนสู่มาตุภูมิ น่าจะทำให้ประเทศจีนมีการปรับเปลี่ยนทางด้านชุมชนวิทยาศาสตร์ วิชาการ และธุรกิจในทศวรรษ ข้างหน้า

3.3 ประเทศสิงคโปร์ (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lesley, Rui, & Jan (2004) Gavin (2002) และ Chua (2004))

3.3.1 ความน่า (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Gavin (2002))

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศหนึ่งที่เพิ่งได้รับเอกราชเมื่อปี พ.ศ. 2508 ในปี พ.ศ. 2540 Gopinathan ได้กล่าวว่า **“ประเทศสิงคโปร์ได้ต่อสู้เพื่อที่จะสร้างจิตสำนึกในความสามัคคี และมุ่งมั่นในความเป็นชาติและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ”** ในความเป็นจริงประเทศสิงคโปร์ ต้องสั่งเข้าน้ำเป็นปริมาณครึ่งหนึ่งของน้ำที่ใช้ อาหารส่วนใหญ่และพลังงานเกือบทั้งหมดก็ต้องนำเข้า จึงดูเหมือนว่าจะเป็นภารกิจที่ประเทศนี้จะใช้เวลาเพียง 40 ปี ในการพัฒนาให้กลายเป็นประเทศที่มีเศรษฐกิจแข็งแกร่งที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากกว่า ประเทศอุตสาหกรรมเกือบทั้งหมด **สาเหตุที่ทำได้ เพราะการประกาศใช้นโยบายที่ตรงกับส่วนซึ่งเป็นศักยภาพสูงสุดสำหรับเป้าหมายที่ดำเนินการได้จริง กล่าวคือ ศักยภาพของประเทศที่มีสภาพ เป็นเกาะก็คือทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นฐานหลักของเศรษฐกิจ** ดังนั้นข้อผูกมัดในการดำเนินการคือ การพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรบุคคล โดยการลงทุนในด้านการศึกษาและการฝึกอาชีพ ประเทศ สิงคโปร์จึงมีระบบการศึกษาที่ได้รับการพัฒนาอย่างดีในทุกระดับ ทั้งการศึกษาขั้นต้น มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา มีการสร้างทรัพยากรบุคคลให้ตรงกับความต้องการของประเทศทั้งทางการศึกษา

และความเชี่ยวชาญ รวมถึงคุณค่าทางศิลปกรรมในสภาวะการปรับเปลี่ยนและความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การพัฒนาเกี่ยวกับสถาบันโพลีเทคนิคและมหาวิทยาลัยเป็นจุดเน้นสำหรับรัฐบาล เพราะผลผลิตของสถาบันการศึกษาเหล่านี้จะทำให้ได้ผู้เชี่ยวชาญตามที่คาดหวังไว้ ระบบการศึกษานานาชาติระดับอุดมศึกษาในประเทศสิงคโปร์อาจแตกต่างจากประเทศทางตะวันตก อาทิ เช่น ประเทศออสเตรเลีย อังกฤษ และสหรัฐฯ ฯ การศึกษานานาชาติในประเทศสิงคโปร์เน้นการเตรียมการสำหรับสถาบันการศึกษาในประเทศเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติในอนาคต ประเทศสิงคโปร์ได้มุ่งไปสู่การเป็นผู้นำในภูมิภาคเกี่ยวกับ “เศรษฐกิจอิงฐานความรู้ (knowledge economy)” ซึ่งได้แรงผลักดันจากส่วนต่าง ๆ ของสถาบันอุดมศึกษาระดับโลก เพื่อการจะปรับเปลี่ยนประเทศสิงคโปร์ให้เป็น “บอสตันตะวันออก (the Boston of the East)” อย่างไรก็ตามดีความสัมพันธ์ของประเทศสิงคโปร์กับประเทศตะวันออกและตะวันตกจะปรากฏในลักษณะของการเป็นผู้เตรียมการในด้านการศึกษานานาชาติตามแนวคิดที่ว่า “จะเสริมสร้างและพัฒนาความร่วมมือเพื่อก่อให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วม และสามารถแสวงหาประโยชน์จากนวัตกรรมและผลผลิตที่เกิดขึ้น”

3.3.2 การปฏิรูปการศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Gavin (2002))

เนื่องจากประเทศอังกฤษมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษาในประเทศสิงคโปร์ถึงหนึ่งศตวรรษ (พ.ศ. 2343 - พ.ศ. 2443) โรงเรียนต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาจีน มาเลย์ และอินเดียในการเรียนการสอนจึงไม่ได้มีหลักสูตรเหมือนกับโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษ นักเรียนที่เรียนในโรงเรียนที่ใช้ภาษาอังกฤษซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจะมีศักยภาพสูงกว่าและสามารถตอบสนองกับสิ่งที่ท้าทายข้างหน้าได้ ในช่วง พ.ศ. 2503 - พ.ศ. 2543 รัฐบาลได้ดำเนินการตามการศึกษา 3 ระยะ คือ พ.ศ. 2503 - 2512 โรงเรียนสายอาชีพและเทคนิคจะผลิตบุคลากรซึ่งทำหน้าที่สนับสนุนเศรษฐกิจขั้นพื้นฐานในช่วงปี พ.ศ. 2513 - พ.ศ. 2522 อุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นทำให้เกิดระบบโรงเรียนที่สร้างความเชี่ยวชาญทางเทคนิค ช่วง 20 ปีต่อมา (พ.ศ. 2523 - พ.ศ. 2543) ได้มีการปรับจุดเน้นเป็นด้านแรงงานที่ได้รับการพัฒนาในเชิงเทคนิควิชาชีพซึ่งส่งผลให้มีการลงทุนเกี่ยวกับสถาบันทางด้านโพลีเทคนิคและมหาวิทยาลัยมากขึ้น **“จุดเด่นของรัฐบาลสิงคโปร์คือรัฐบาลสามารถที่จะแทรกแซงการดำเนินงานของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด เช่น ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะปลูกฝังให้เยาวชนเห็นความดีของชาติ เป็นการทำให้เกิด “ความรักประเทศสิงคโปร์ (a love of Singapore)”** ส่วนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาวางแผนในรูปของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและความต้องการของกำลังคน เพราะฉะนั้น จึงทุ่มเทงบประมาณให้การศึกษาด้านเทคนิคและด้านธุรกิจ ส่วนทางด้านศิลปะได้ดำเนินการหลังจากที่ประเทศสิงคโปร์ประสบความสำเร็จในการเปลี่ยนจากสภาพของรัฐที่อ่อนแอเป็นรัฐที่เข้มแข็งในศตวรรษที่ 21 ก็เพราะการรู้จักคว้าโอกาสในเรื่องของการตลาดในกระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่ดีเกี่ยวกับนโยบายของประเทศที่มีจุดเน้นด้านการปฏิรูปการศึกษา

3.3.3 แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Gavin (2002))

ความสามารถหลักอย่างหนึ่งของประเทศสิงคโปร์คือความสามารถในการติดต่อสื่อสารกับประเทศอื่น ๆ นักศึกษาและประชาชนสามารถสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษ นายกรัฐมนตรี ลี กวน ยู ได้ย้ำว่า “ภาษาอังกฤษน่าจะเป็นภาษาที่ใช้ในการทำงานและเป็นภาษาของคนทั่วไป (common language)” เพราะประเทศสิงคโปร์อยู่ “ในฐานะของชุมชนการค้าระหว่างประเทศ” ภาษาอังกฤษจะใช้เป็นภาษาของการค้าขายเทคโนโลยี และการบริหาร โดยที่ภาษาของวัฒนธรรมคือภาษาจีน (แมนดาริน) มาเลย์ และทมิฬ (Tamil) ดังนั้นนักศึกษา ประชาชน ภาคธุรกิจ และรัฐบาลสิงคโปร์ จะได้ประโยชน์ที่เห็นได้ชัดดังต่อไปนี้

1. นักศึกษาสามารถเดินทางไปศึกษาต่อ ณ ประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษ
2. ชาวสิงคโปร์จะได้ผลประโยชน์จากการศึกษาทางไกลหรือการศึกษาหลักสูตรที่ใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อโดยสถาบันการศึกษาต่างประเทศที่มีเว็บไซต์ในประเทศสิงคโปร์
3. ภาคธุรกิจและรัฐบาลของสิงคโปร์สามารถร่วมมือและเจรจาต่อรองกับประเทศหรือหุ้นส่วนในประเทศที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

ในปี พ.ศ. 2540 คณะที่ปรึกษาเกี่ยวกับเรื่องนานาชาติได้ให้คำแนะนำเรื่องของทิศทางในอนาคตของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศสิงคโปร์ โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยแห่งชาติของสิงคโปร์ (National University of Singapore (NUS) และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีนานยาง (Nanyang Technological University (NTU) ว่า การจะก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยในระดับโลกควรดำเนินการดังนี้

1. มีเกณฑ์การบริหารที่ยืดหยุ่นและค่าธรรมเนียมการศึกษาที่พอรับได้ เพื่อดึงดูดคนมีคุณภาพจากประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก
2. ประสานความร่วมมือกับสถาบันที่มีชื่อเสียงระดับโลกเพื่อดำเนินการร่วมกันในเรื่องของการวิจัยและการศึกษาหลังปริญญา
3. ขยายมุมมองของหลักสูตรระดับปริญญาตรีออกไปด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจและชื่นชมกับประเด็นที่ไม่ใช่เทคนิค/เทคโนโลยี
4. สร้างบรรยากาศที่ดีสำหรับการสอนและการวิจัยเพื่อให้นักศึกษา NUS และ NTU สามารถภูมิใจอาจารย์และนักวิจัยระดับโลก

ประเทศสิงคโปร์มีพันธกิจที่จะพัฒนาเศรษฐกิจอิงฐานความรู้ และจะปรับเปลี่ยนเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมการขับเคลื่อนด้วยความรู้ โดยรัฐบาลได้เตรียมทรัพยากรสำหรับ

โครงการต่าง ๆ เช่น วิทยาลัยศัลยกรรม 21 แผนกอุตสาหกรรม 21 ความเป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี 21 และแผนปฏิบัติการกำลังคน 21 โครงการเหล่านี้เป็นโครงการที่จะผลักดันทั้งการผลิตและบริการด้วยจุดเน้นทางเทคโนโลยีและนวัตกรรมตามวิสัยทัศน์ของเศรษฐกิจฐานความรู้ เพื่อให้ประเทศสิงคโปร์กลายเป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับโลก (a world – class education hub) ในปี พ.ศ. 2553 ศูนย์นี้จะเป็นศูนย์ที่มีชื่อเสียงระดับนานาชาติในด้านของทรัพย์สินทางปัญญาและพลังแห่งการสร้างสรรค์ และในปลายศตวรรษนี้ คุณลักษณะที่การศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศสิงคโปร์จะให้บริการมีดังนี้

1. การเชื่อมโยงสถาบันอุดมศึกษาระดับโลกกับมหาวิทยาลัยทางเทคโนโลยีระดับสูง ศูนย์วิจัยและพัฒนาทางวิทยาศาสตร์ และศูนย์กลางทางวิทยาศาสตร์
2. การฝึกอบรมเป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งจะมีโอกาสที่จะเลือกสาขาเชี่ยวชาญในภาษาจีนกลาง และภาษาอื่น ๆ
3. การศึกษาที่ก่อให้เกิดความเป็นตัวของตัวเอง ความคิดสร้างสรรค์และการคิดวิเคราะห์
4. การศึกษาเกี่ยวกับประเทศในทวีปเอเชียซึ่งมีสัมพันธที่แน่นแฟ้นกับทางตะวันออก
5. การศึกษาซึ่งให้ผลคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย
6. สภาพแวดล้อมซึ่งมีระดับความปลอดภัยสูง
7. สถานที่สะอาด ร่มรื่น ถูกสุขลักษณะสำหรับการทำงานและการทำกิจกรรม
8. ความมั่นคงทางการเมือง
9. โอกาสการได้งานทำในประเทศสิงคโปร์หรือในภูมิภาคหลังจากสำเร็จการศึกษา
10. โอกาสที่ดีสำหรับการแลกเปลี่ยนกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในโลก
11. สถานที่ทำงานที่ดีซึ่งมีอุตสาหกรรมฐานความรู้
12. โอกาสสำหรับปฏิสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมของความเป็นนานาชาติ และสำหรับศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย
13. ผลประโยชน์จากประเทศที่เป็นปีกแผ่นและทันสมัย
14. ความสะดวกในการติดต่อไปยังจุดหมายต่างประเทศโดยใช้ความเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวระดับโลกของประเทศสิงคโปร์

3.3.4 การศึกษาข้ามพรมแดน (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lesley, Rui, & Jan (2004) Gavin (2002) และ Chua (2004))

ตั้งแต่ประเทศสิงคโปร์ได้รับอิสรภาพก็ได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีลักษณะขัดแย้ง เพราะรับตัวแบบเศรษฐกิจและเทคโนโลยีของตะวันตก แต่พยายามที่จะละเว้นอุดมคติของ

ตะวันตก ในขณะที่เดียวกันก็เห็นคุณค่าของตะวันออกหรือเอเชีย สิงคโปร์กำลังมุ่งพัฒนาไปข้างหน้าด้วยอิทธิพลของ “ตะวันตก” แต่ก็มีอิทธิพลของ “ตะวันออก” ในการดำเนินชีวิต การศึกษาในประเทศสิงคโปร์ได้รับการปรับรูปแบบตามความต้องการของระบบทุนนิยมนานาชาติไม่ใช่ประเพณีนิยมของเอเชีย ในกระบวนการที่จะขับเคลื่อนเพื่อเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติรัฐบาลสิงคโปร์ได้มีการจัดลำดับของการปรับเปลี่ยนในระบบการศึกษา และการปรับเปลี่ยนที่สำคัญก็คือการปรับเปลี่ยนความคิดในการสอนเพื่อผลิตนักศึกษาให้มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักวิพากษ์ และนักคิดอิสระ การสอนนักศึกษาในลักษณะนี้คณาจารย์อาจไม่จำเป็นต้องรู้มากกว่านักศึกษา เพราะนักศึกษาอาจค้นหาข้อมูลบางส่วนได้จากอินเทอร์เน็ต ในปี พ.ศ. 2500 นายกรัฐมนตรีโก๊ะ จ๊ก ตง ได้กล่าวว่า “เป้าหมายของประเทศคือการเปลี่ยนประเทศสิงคโปร์ให้กลายเป็นศูนย์กลางจิตใจของประชาชน ชีวิตจิตใจ ความสามารถพิเศษ ความคิดและความรู้” ส่วนหนึ่งของการบุกเบิกคือการทำให้ประเทศสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางของการศึกษานานาชาติ ทำให้ชาวสิงคโปร์และนิสิตนักศึกษาต่างชาติได้มีโอกาสที่จะเรียนกับผู้มีความเชี่ยวชาญของตะวันตกซึ่งได้รับเชิญให้มาสอนที่สถาบันการศึกษา ศูนย์เชี่ยวชาญและการวิจัยในประเทศสิงคโปร์

ทรัพยากรบุคคลถือได้ว่าเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ดังนั้นนโยบาย “โรงเรียนสอนให้คิด ประเทศแห่งการเรียนรู้ (The Thinking School Learning Nations)” จึงเชื่อมต่อโดยตรงกับผลิตผลทางการศึกษาด้วยผลผลิตทางเศรษฐกิจ ศูนย์กลางของความคิดบุกเบิกเชิงนโยบายนี้ คือ ข้อผูกมัดที่รัฐจะทำให้เกิดการพัฒนาทุนวัฒนธรรม เป้าหมายของประเทศคือการสร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ซึ่งจะอำนวยความสะดวกเพื่อเอื้อให้เกิดการพัฒนา นักศึกษารุ่นใหม่ในอนาคตให้เป็นผลผลิตที่มีความสามารถในการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผลเพื่อจะผดุงประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง ในปี พ.ศ. 2542 O’Shea ได้กล่าวว่า “แรงงานในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นที่ต้องการคือนักวิเคราะห์และสร้างสรรค์ ผู้ที่สามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลง ผู้สร้างนวัตกรรมด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต” รัฐบาลสิงคโปร์ได้สนับสนุนการปรับเปลี่ยนนี้โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญคือการปรับปรุงแรงงานให้มีวิถึญาณของนวัตกรรมและการประกอบธุรกิจเยาวชนสิงคโปร์รุ่นใหม่ได้รับการกระตุ้นให้ “พูดภาษาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเขาทั้งหลายจะได้สื่อสารกับเพื่อนร่วมอาชีพทั่วโลก และใช้เรื่องของภาษา เพื่อให้ตนเองและประเทศก้าวหน้า” ระบบการศึกษาจึงได้ปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างที่มีบริบทเป็นฐาน (content-based structure) ไปเป็นโครงสร้างที่มีความรู้เป็นฐาน (knowledge-based structure) โครงสร้างนี้มีจุดเน้นเกี่ยวกับแนวคิดเชิงแก้ปัญหา (problem solving mindset) การปรับรื้อระบบได้ทำทุกระดับตั้งแต่ประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา ในปี พ.ศ. 2542 O’Shea ได้กล่าวว่า “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้ (knowledge-driven economy) ไม่ได้ขึ้นกับความสามารถในการผลิต

สิ่งของ แต่ต้องรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงใหม่ การแก้ปัญหา การสร้างความคิดใหม่และนำมาใช้ประโยชน์” โดยใช้ IT เป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาความสามารถดังกล่าว มหาวิทยาลัยต่างๆ ได้พยายามยกระดับคุณภาพงานวิจัยโดยจูงใจให้ผู้มีความสามารถพิเศษทั้งในประเทศและต่างประเทศได้เข้ามาทำงานวิจัย ดังนั้น นอกจากการพยายามเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในให้มีความเป็นนวัตกรรมมากขึ้น โดยการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญเพิ่มขึ้นแล้ว รัฐบาลยังได้นำทรัพยากรบุคคลจากต่างประเทศมาเพิ่มคุณภาพงานวิจัยในประเทศ และส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาภายในประเทศมีความร่วมมือกับต่างประเทศมากขึ้น

3.4 ประเทศมาเลเซีย (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Ministry of Education (2004) และ Saran (2005))

3.4.1 ความนำ (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Ministry of Education (2004))

ประเทศมาเลเซียได้เตรียมการศึกษาสำหรับประชากรทั้งหมด โดยตั้งเป้าไว้ว่า เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงจะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในปี พ.ศ. 2546 ผู้ที่รับการศึกษาในระดับประถมศึกษา มีจำนวน $\cong 98.49\%$ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น $\cong 84.40\%$ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย $\cong 73.52\%$ วิทยาลัยและหลังมัธยมปลาย $\cong 24.05\%$ และระดับมหาวิทยาลัย = 18.7% พระราชบัญญัติเกี่ยวกับการศึกษาในปี พ.ศ. 2539 มี 4 ฉบับ ดังนี้ 1. พ.ร.บ. สถาบันอุดมศึกษาเอกชน 2. พ.ร.บ. สภาการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ 3. พ.ร.บ. คณะกรรมการรับรองมาตรฐานแห่งชาติ 4. พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยและวิทยาลัย ส่วนฉบับที่ 5 คือ พ.ร.บ. คณะกรรมการเงินทุนการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งชาตินั้น เริ่มใช้ในปี พ.ศ. 2540 พ.ร.บ. การศึกษาดังกล่าวได้รับการแก้ไขและประกาศใช้ พ.ร.บ. ฉบับแก้ไขในปี พ.ศ. 2546 โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้ “นโยบายที่รับประกันได้ว่าเด็กทุกคนในประเทศ อายุ 6 ปี ไม่ขึ้นกับเพศ ภูมิภาคทางสังคมและเศรษฐกิจ และอาศัยในประเทศ มีสิทธิ์ที่จะได้รับการศึกษาระดับพื้นฐาน” โครงสร้างของการจัดการศึกษาแบ่งเป็น 4 ระดับ คือ 1. สหพันธ์ (federal) 2. รัฐ (state) 3. ตำบล (district) และ 4. โรงเรียน (school) การศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้มีการปฏิรูปการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยถือว่าวิชาทั้งสองเป็นประตูไปสู่โลกของการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการค้นพบ กระทรวงศึกษาธิการเน้นการเรียน 2 วิชานี้ เพราะเชื่อว่าอนาคตของโลกขึ้นอยู่กับ การค้นพบใหม่และเทคโนโลยีทันสมัย ในปี พ.ศ. 2545 การเรียนการสอน 2 วิชานี้ เริ่มใช้ภาษาอังกฤษเป็นสื่อในการสอนเพิ่มจากภาษา มาเลย์ ด้วยเหตุผลของการเข้าถึงข้อมูลได้มากขึ้นถ้ามีความเข้าใจภาษาอังกฤษ โครงการโรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School Project (SSP)) เป็นโครงการที่สำคัญของประเทศในการประยุกต์ ICT ประสิทธิภาพของการเรียนในโครงการ SSP ไม่ใช่ “นักเรียนเป็นศูนย์กลางอย่างเดียว (student-

* จากเอกสาร Lesley, Rui, & Jan (2004) หน้า 6

centeredness)” แต่เป็นการประสมของกลยุทธ์การเรียนรู้ซึ่งจะรับประกันความสามารถในเชิงการแข่งขันขั้นพื้นฐานและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพโดยรวม (holistic) การเรียนการสอน 4 วิชาหลัก ได้แก่ ภาษามาเลย์ อังกฤษ วิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เป็นแบบการเรียนรู้ผ่านเว็บ (browser-based learning) โครงการ SSP ยังสนับสนุนให้มีการพัฒนาซอฟต์แวร์สำหรับรายวิชา (course ware) ต่าง ๆ โดยมีการเชื่อมโยงไปยังเครือข่ายโรงเรียนอัจฉริยะ นอกจากนี้ยังมีโครงการเกี่ยวกับวิชาชีพ โดยเปลี่ยนวิธีการประเมินจากการสอนในระบบปกติเป็นการประเมินโดยใช้การเข้าถึงที่มีเกณฑ์สำหรับวัด (modular assessment) และระบบอิงฐานความสามารถ (competency-based system) ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถหางานทำได้ในวงจรธุรกิจ หรือรับการฝึกอบรมวิชาชีพระดับสูงได้ วิชาชีพต่าง ๆ จะจัดเป็น 5 ด้าน ได้แก่ การก่อสร้าง การผลิต เศรษฐศาสตร์ในบ้าน เทคโนโลยีทางผลิตภัณฑ์เกษตร (agro technology) และการประยุกต์ทางคอมพิวเตอร์ ประเทศมาเลเซียได้พัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้เป็นระบบอิสระโดยให้ออกชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาระดับนี้

3.4.2 การปฏิรูปการศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Saran (2005))

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 ประเทศมาเลเซียได้พยายามที่จะทำให้เกิดความเป็นอิสระในการศึกษาระดับอุดมศึกษา ความเป็นอิสระดังกล่าวเป็นความพยายามที่จะทำให้เกิดขึ้นตาม GATS และเป็นสิ่งที่เกิดโดยการออกกฎหมายที่เหมาะสม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นให้ภาคเอกชน (ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ) ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาในประเทศ ความจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมของเอกชนมีเหตุผลหลายประการ อาทิเช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจตลอดจนระบบโมโนคิวียาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งทำให้เห็นความจำเป็นของทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเชี่ยวชาญและมีความสามารถเพียงพอในบริบทของเศรษฐกิจจึงความรู้ **หน่วยงานของรัฐ จะทำหน้าที่ส่วนใหญ่เกี่ยวกับการพัฒนาทางสังคมของชาติ ส่วนหน่วยงานเอกชนจะทำหน้าที่ด้านความต้องการเชิงโลกาภิวัตน์ที่ขับเคลื่อนด้วยการตลาด** เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องน่าเป็นห่วงว่าสถาบันการศึกษาของรัฐจะแข่งขันกับสถาบันการศึกษาเอกชนอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ในยุคของการเปิดเสรีด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษา **โครงการหลักสำหรับเศรษฐกิจอิงฐานความรู้มีหลักการที่ว่า “การต่อสู้เพื่อที่จะลดการลงทุนตรงของต่างประเทศ (foreign direct investment (FDI))” ควรกระทำอย่างจริงจัง** ความสามารถเชิงการแข่งขันของประเทศและแรงงานราคาถูกกำลังจะหมดไป เรื่องการลงทุนตรงของต่างประเทศเป็นเรื่องวิกฤตสำหรับเศรษฐกิจของประเทศ เพราะไม่ใช่เป็นเพียงเรื่องเงินทุนของประเทศที่กำลังพัฒนาเท่านั้น แต่ยังเป็นการที่จะถ่ายโอนเทคโนโลยีการผลิต ความเชี่ยวชาญ ความสามารถเชิงสร้างสรรค์ และยังทำให้เกิดการเข้าถึงเครือข่ายทางการตลาดนานาชาติด้วย ดังนั้น วิถีทางที่ประเทศมาเลเซียจำเป็นต้องแข่งขันคือการรักษาสภาพของความเป็นหนึ่งในเรื่อง

ของความมีสันติและเศรษฐกิจที่เติบโตเร็วในโลกโดยการมีกลยุทธ์เชิงสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจอิงฐานความรู้ ซึ่งชาวมาเลเซียได้ให้นิยามว่า “เศรษฐกิจซึ่งความรู้ การสร้างสรรค์ การมีนวัตกรรม มีบทบาทสำคัญที่ก่อให้เกิดความเจริญที่ยั่งยืน” กล่าวคือ “ในเรื่องของเศรษฐกิจอิงฐานความรู้ ทรัพยากรบุคคลที่ได้รับการศึกษาและมีความเชี่ยวชาญ หรือเงินทุนมนุษย์ คือทรัพย์สินที่มีคุณค่ามากที่สุด” ดังนั้นคณะกรรมการ “The National Brain Trusts” จึงได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยมีสมาชิกซึ่งประกอบด้วยผู้ที่มีความชำนาญและความรู้ในสาขาต่าง ๆ ของสังคมมาเลเซีย เช่น การศึกษา การเมือง เศรษฐกิจ และ NGO

3.4.3 แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Saran (2005))

ในปี พ.ศ. 2543 แรงงานของประเทศที่มีระดับการศึกษาชั้นอุดมศึกษามีเพียง 14 % ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มสัดส่วนนี้เพื่อให้ตรงกับความต้องการของประเทศในเรื่องของเศรษฐกิจอิงฐานความรู้ กระทรวงศึกษาธิการคาดหวังว่าจะได้เป้าหมายของสัดส่วนเพิ่มเป็น 40 % ของนักศึกษาวัย 17-23 ปี ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาปี พ.ศ. 2553 ซึ่งหมายความว่าจะมีกำลังคนที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น 71,000 คนต่อปี สำหรับความต้องการโดยเฉพาะอย่างยิ่งบัณฑิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความจำเป็นอย่างมากสำหรับความสามารถเชิงวิทยาศาสตร์ของประเทศ แต่น่าเสียดายที่ในช่วงปี พ.ศ. 2536-2541 บัณฑิตที่จบทางด้านดังกล่าวมีเพียง 27 % ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำเมื่อเทียบกับประเทศที่ก้าวหน้า เพราะฉะนั้นจึงเกิดช่องว่างระหว่างความต้องการของประเทศสำหรับแรงงานที่มีความรู้เมื่อเทียบกับผลผลิตที่ได้ แม้ว่ามหาวิทยาลัยของรัฐจะทำหน้าที่ผลิตบัณฑิตเพื่อพัฒนาประเทศ แต่เป็นการยากที่จะเพิ่มจำนวนนักศึกษาอย่างกะทันหันเมื่อพิจารณาถึงสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องได้ภาคเอกชนมาช่วยรับผิดชอบการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อให้ได้บัณฑิตตรงกับความต้องการทางทรัพยากรบุคคลของประเทศ เหตุผลต่อมาคือวิกฤตทางการเงินของเอเชียในปี พ.ศ. 2540 และ พ.ศ. 2542 ในปี พ.ศ. 2547 Hyn ได้กล่าวว่า “การเคลื่อนไหวของเงินทุนข้ามชาติได้ทำให้เศรษฐกิจหลายประเภทหยุดชะงักและได้ทำให้เกิดอันตรายอย่างมาก” วิกฤตครั้งนี้ได้ส่งผลให้เงินไหลสะพัดไปสู่ประเทศที่มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษา กล่าวคือเงินได้ไหลออกนอกประเทศเนื่องจากนักศึกษาจากมาเลเซียไปเรียนต่อต่างประเทศจำนวนมาก เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจูงใจให้นักศึกษาจากมาเลเซียเลือกเรียนในประเทศเพื่อเป็นการประหยัดเงินตรา นั่นก็หมายความว่าต้องมีการเพิ่มจำนวนนักศึกษาในสาขาวิชาที่สำคัญและภาคเอกชนก็จะเข้ามามีส่วนในเรื่องนี้ นอกจากนักศึกษาภายในประเทศแล้ว การศึกษาระดับอุดมศึกษาน่าจะดึงดูดให้นักศึกษาต่างชาติมาเรียนในประเทศมาเลเซียด้วย ในบางประเทศรายได้จากการศึกษานานาชาติเป็นเรื่องน่าสนใจ เช่น ประเทศในทวีปยุโรป เป็นต้น องค์การสำหรับ

ความร่วมมือและการพัฒนาของยุโรป (Organization for European Cooperation and Development (OECD)) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตลาดทางการศึกษาที่น่าสนใจนี้ OECD ประเมินการว่ามูลค่าทางการตลาดของนักศึกษาต่างชาติมีค่าประมาณ 3 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในปี พ.ศ. 2543 ประเทศสหรัฐฯ ได้ส่วนแบ่งของการตลาดนี้ประมาณ 40 % ประเทศอังกฤษได้ส่วนแบ่งประมาณ 25 % เพราะฉะนั้นประเทศมาเลเซียจึงหลีกเลี่ยงภาวะการแข่งขันในการศึกษานานาชาติไม่ได้ และจำเป็นที่จะต้องดึงดูดนักศึกษาต่างชาติให้มาศึกษาในประเทศด้วย มหาวิทยาลัยของรัฐมีความรับผิดชอบที่จะดูแลการศึกษาของนักศึกษาภายในประเทศ และได้รับอนุญาตให้ดูแลนักศึกษาต่างชาติด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียง 5% และด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 25 % เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ภาคเอกชนมาดูแลส่วนที่เหลือ ในปี พ.ศ. 2539 พ.ร.บ.สถาบันอุดมศึกษาเอกชนได้อนุญาตให้มหาวิทยาลัยต่างประเทศสามารถจัดตั้งวิทยาเขตในประเทศมาเลเซียได้ นอกจากนี้ส่วนสำคัญของ พ.ร.บ.ฯ ที่ช่วยผดุงรักษาสังคมและวัฒนธรรมของประเทศมีข้อกำหนดที่ว่า “มาเลเซียศึกษา อิสลามศึกษา และศิลปกรรมศึกษาเป็นวิชาบังคับซึ่งจะต้องสอนในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน และนักศึกษามาเลเซียในสถาบัน อุดมศึกษาเอกชนจะต้องลงทะเบียนและสอบผ่านวิชาภาษา A มาเลเซียศึกษา อิสลามศึกษา/ศิลปกรรมศึกษา ส่วนนักศึกษาต่างชาติในสถาบันเหล่านี้มีความจำเป็นที่จะต้องเรียนวิชาภาษา B มาเลเซียศึกษา และอิสลามศึกษา/ศิลปกรรมศึกษา ก่อนที่จะได้ประกาศนียบัตรหรือปริญญา แต่ไม่ต้องสอบผ่านมาตรการนี้มีส่วนที่จะประกันได้ว่าประเด็นของสังคมและวัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญของประเทศสำหรับภาษาที่ใช้เป็นสื่อการสอนนั้นในสถาบันอุดมศึกษาเอกชนจะใช้ภาษาอังกฤษโดยเฉพาะวิชาที่มีผลเชิงการตลาด ส่วนสถาบัน อุดมศึกษาของรัฐใช้ภาษามาเลย์ และจะปรับใช้ภาษาอังกฤษในสาขาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

3.4.4 การศึกษาข้ามพรมแดน (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Saran (2005))

เนื่องจากภาคเอกชนในประเทศมีส่วนสำคัญในการพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะส่วนของการศึกษานานาชาติ ในปี พ.ศ. 2542 Molly Lee และในปี พ.ศ. 2545 Tan Ali Mei ได้ให้คำอธิบายและการวิเคราะห์ของการพัฒนาการศึกษาข้ามชาติของการศึกษาอุดมศึกษาเอกชนในประเทศซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศ

หน่วยงานของรัฐด้านสาธารณูปโภคได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยทางวิศวกรรมศาสตร์ เช่น บริษัทโทรคมนาคม จำกัด ได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยด้านสื่อสื่อกิจการเป็นต้น มหาวิทยาลัยเอกชนส่วนใหญ่เปิดสาขาต่าง ๆ ดังนี้ วิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เทคโนโลยีสารสนเทศ วิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อสื่อกิจการ การบริหารธุรกิจและการจัดการ

2. วิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างชาติ

ในประเทศมี 5 วิทยาเขต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นของประเทศออสเตรเลียและประเทศอังกฤษ

3. วิทยาลัยเอกชน

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 วิทยาลัยเอกชนได้มีการเชื่อมโยงระหว่างวิทยาลัยกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ การเชื่อมโยงดังกล่าวทำให้เกิดการพัฒนาด้านการโอนหน่วยกิตและโปรแกรมคู่แฝด (twinning program)

ประเทศที่กำลังพัฒนารวมทั้งประเทศมาเลเซียมีระบบการศึกษาอุดมศึกษาซึ่งมีความพร้อมเพียงพอที่จะดำเนินการในต่างประเทศได้ กล่าวคือ มีการเปิดวิทยาเขตในประเทศต่าง ๆ ประเทศมาเลเซียเปิดวิทยาเขตในหลักสูตรเกี่ยวกับบริหารธุรกิจ สารสนเทศทางธุรกิจ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นต้น ในประเทศจีน ไทย อินโดนีเซีย และฮ่องกง ในปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาของรัฐมีทั้งสิ้น 16 แห่ง และมีสถาบันอุดมศึกษาเอกชน 500 แห่ง ซึ่งมีนักศึกษารวมกัน 100,000 คน ความต้องการที่จะพัฒนาการศึกษาในระดับอุดมศึกษาคงมีอยู่ต่อไป เพราะฉะนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องรับประกันกลไกการควบคุมคุณภาพสำหรับสถาบันอุดมศึกษาเอกชน โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการรับรองมาตรฐานแห่งชาติเพื่อดูแลเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

3.5 ประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lee (2000) และ Lee (2005))

3.5.1 ความนำ (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lee (2000))

การพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาสมัยใหม่ในประเทศเกาหลีได้รับอิทธิพลทั้งทางจิตวิญญาณและปัจจัยเชิงปฏิบัติตั้งแต่ทศวรรษที่ 19 โดยผ่านกิจกรรมทางศาสนาของผู้สอนศาสนาคริสต์ชาวตะวันตก มรดกอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐฯ ประเพณีทางศาสนา และความคิดเชิงปรัชญา สถานการณ์เชิงสังคมวัฒนธรรมในประเทศและระหว่างประเทศ นโยบายของรัฐสำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติโดยทางอุตสาหกรรม และความต้องการกำลังคนที่มีคุณภาพสูงสำหรับการสร้างสังคมที่พึงพิงสารสนเทศ เป็นต้น ในการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับอุดมศึกษาเป็นเรื่องแยกกันไม่ได้ โดยรัฐบาลเป็นผู้กระตุ้นให้สถาบันอุดมศึกษาเป็นผู้ผลิตทรัพยากรบุคคลและเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ การขยายตัวในเชิงปริมาณของการศึกษาระดับอุดมศึกษาในระหว่าง พ.ศ. 2483 ถึง พ.ศ. 2513 เกิดขึ้นเนื่องจากความจำเป็นในการส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ. 2523 การขยายตัวในเชิงปริมาณโดยเฉพาะในสาขาวิศวกรรมศาสตร์จะเห็นได้ชัดเพราะรัฐ

ต้องการกำลังคนจำนวนมากเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่อิงแรงงานเป็นหลัก และในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา การศึกษาระดับอุดมศึกษาก่อให้เกิดการเจริญเติบโตด้านสังคมและเศรษฐกิจ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 การศึกษาระดับอุดมศึกษาได้พัฒนาเป็นการศึกษามวลชน (mass education) ในปี พ.ศ. 2542 อัตราความก้าวหน้าของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น 84.5 % และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 จนถึงปัจจุบันการปรับปรุงการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้กลายเป็นเป้าหมายหลักของนโยบายชาติ รัฐบาลในปัจจุบันได้ยอมรับความจริงว่า “การปรับเปลี่ยนแหล่งตลาดซึ่งทำให้เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกระแสโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลให้การผลิตที่ใช้แรงงานพ้นสมัยไป และไม่ได้เป็นปัจจัยในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอีกต่อไป” ดังนั้นรัฐบาลจึงถือว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญสำหรับการสร้างระบบแรงงานที่มีคุณภาพสูงพร้อมทั้งการขยายตัวของอำนาจประเทศ

3.5.2 การปฏิรูปการศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lee (2000))

การที่ประเทศเกาหลีเป็นอิสระจากการครอบครอง (พ.ศ. 2453 - พ.ศ. 2488) ของประเทศญี่ปุ่นในวันที่ 15 กันยายน พ.ศ. 2488 เป็นจุดหันเหในประวัติศาสตร์การศึกษาของประเทศ ในช่วงปี พ.ศ. 2488 - พ.ศ. 2491 ซึ่งเป็นช่วงที่ประเทศอยู่ภายใต้กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา รัฐบาลทหารของประเทศเกาหลีได้มีการปฏิรูปอย่างรุนแรงเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยในการศึกษาระดับอุดมศึกษา พร้อมทั้งกำจัดส่วนตกร้างของการศึกษาเชิงอาณานิคมของประเทศญี่ปุ่น การปฏิรูปที่สำคัญในการศึกษาระดับอุดมศึกษาคือการปรับองค์กรให้มีประชาธิปไตย และขยายโอกาสให้แก่ประชาชนชาวเกาหลี โดยเริ่มใช้ระบบและหลักการศึกษแบบประเทศสหรัฐอเมริกา หลังจากการจัดตั้งประเทศสาธารณรัฐเกาหลีหรือประเทศเกาหลีใต้ในปี พ.ศ. 2492 เพื่อจัดตั้งระบบการศึกษาใหม่ ในช่วงปี พ.ศ. 2491 ถึง พ.ศ. 2503 นโยบายหลักของการศึกษาสำหรับอุดมศึกษาเป็นแผนซึ่งขยายออกไป ในปี พ.ศ. 2513 รัฐบาลได้พยายามที่จะปฏิรูปการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อบุกเบิกโครงสร้างและการจัดการทางวิชาการ ในปี พ.ศ. 2537 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการของประธานาธิบดีเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาที่จะสร้าง “เกาหลีใหม่ (the New Korea)” ซึ่งมีสาระสำคัญของอุดมศึกษา 2 ประการ ได้แก่ ก) การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ และ ข) การปรับปรุงระบบการสอบเข้ามหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2538 ได้มีการประกาศใช้แผนการปฏิรูปการศึกษาระดับที่ 1 (The 1st Educational Reform Plan) ที่มีสาระหลัก 9 ข้อ และภาระเฉพาะ 48 ข้อ เพื่อเป็นการเตรียมการสำหรับศตวรรษที่ 21 ภาระหลัก 9 ข้อ มีดังนี้ 1. การจัดตั้งสังคมการศึกษาแบบเปิดที่สมบูรณ์แบบ (an open edutopian society) 2. ความหลากหลายและลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัย 3. การทำให้เกิดชุมชนโรงเรียนที่เป็นประชาธิปไตยและมีความเป็นอิสระ 4. การเน้นเกี่ยวกับมนุษยศาสตร์และความคิดสร้างสรรค์ในหลักสูตร

5. การบุกเบิกระบบการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย
6. การพัฒนาโปรแกรมการศึกษาที่หลากหลาย
7. การสร้างรูปแบบใหม่ของการประเมินและระบบสนับสนุน
8. การปรับรูปแบบของโปรแกรมการฝึกอบรมครู
9. การเพิ่มงบประมาณทางการศึกษาให้เป็น 5 % ของ GNP (Gross National Product)

ในช่วงแรกของแผนการปฏิรูป ได้เริ่มปฏิบัติการในภาระหลักข้อ 2 และ 5 และในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2539 ซึ่งเป็นระยะที่สองของแผนการปฏิรูป ได้มีการปรับแก้ไขดังต่อไปนี้

- ก) การสร้างระบบบอชิวศึกษาใหม่
- ข) การเสนอระบบบัณฑิตศึกษาสายอาชีพ
- ค) การปรับกฎหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง

ส่วนแผนการปฏิรูประยะที่สามในเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2539 มีผลสำเร็จดังนี้

- ก) เพิ่มระดับความเป็นอิสระและความรับผิดชอบของวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยเอกชน
- ข) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสร้างมหาวิทยาลัยเสมือน
- ค) ปรับโครงสร้างระบบการศึกษาของสังคมบนพื้นฐานของนโยบายเปิดสำหรับการเข้าถึงและการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย

ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2540 ซึ่งเป็นระยะที่สี่ของแผนการปฏิรูป ได้มีการส่งเสริมดังนี้

- ก) การบุกเบิกในการจัดการของมหาวิทยาลัย กล่าวคือการปรับคุณภาพให้สูงขึ้น การเปลี่ยนระบบภาคเรียน และการสนับสนุนมหาวิทยาลัยวิจัย
- ข) การสนับสนุนมหาวิทยาลัยท้องถิ่นที่เกิดขึ้นใหม่
- ค) การบุกเบิกระบบการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

หลังจากเกิด “วิกฤตทางเศรษฐกิจ (Economic Crisis)” ในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2540 ได้มีการดำเนินการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องจากรัฐบาลชุดก่อน และมีการจัดตั้ง “คณะกรรมการด้านการศึกษายุคใหม่ (PCNEC)” ในปี พ.ศ. 2541 หลังจากนั้นได้ประกาศแผนเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาที่มีชื่อว่า “แผน 5 ปีสำหรับการพัฒนาการศึกษา (A Five Year Plan for Educational Development)” ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2542 ซึ่งมีจุดเน้นดังนี้

1. การทำหน้าที่ซึ่งหลากหลายและเฉพาะทาง
2. ความเป็นอิสระและความรับผิดชอบต่อในเรื่องของวิชาการ
3. การศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และ
4. สนับสนุนงานวิจัยและการพัฒนาในระดับบัณฑิตศึกษา

หากสังเคราะห์แผนการปฏิรูปการศึกษาแล้ว ประเด็นสำคัญของอุดมศึกษาของประเทศคือคุณภาพ ความหลากหลาย ความเป็นอิสระ ความรับผิดชอบต่อ นานาชาติ การศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ

3.5.3 แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Lee (2000))

การปฏิรูปหลักหรือการบุกเบิกในการจัดการของมหาวิทยาลัยมีจุดเน้นเกี่ยวกับการบุกเบิกองค์กรในการบริหารมหาวิทยาลัย การศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือผู้รับบริการผ่านทางไกลเป็นศูนย์กลาง ความหลากหลายเชิงหน้าที่และความเชี่ยวชาญเฉพาะสำหรับการปรับปรุงคุณภาพ ความเป็นอิสระ ในการดำเนินการทั้งเรื่องโควตานักศึกษาและกิจการเชิงวิชาการ การสร้างระบบใหม่สำหรับการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย และการสนับสนุนทางการเงินเกี่ยวกับการศึกษา

ประเด็นที่ 1 ทิศทางสำหรับการบุกเบิกองค์กรในการบริหารมหาวิทยาลัย

ประเด็นนี้จะมีการประกันความเป็นอิสระในการจัดการของมหาวิทยาลัย ในบริบทของลักษณะเฉพาะของมหาวิทยาลัยและความหลากหลาย มีการทดแทนการบริหารวิชาการที่มีคณาจารย์เป็นศูนย์กลางด้วยการศึกษามีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีการส่งเสริมให้เกิดความเชี่ยวชาญเฉพาะในการบริหารบนพื้นฐานความมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม และส่งเสริมความมีประสิทธิภาพในการจัดระเบียบองค์กรการบริหารและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การสร้างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการทำให้เกิดการกระตุ้นในการบริหารการผลิตและการกระจายข่าวสารด้านการศึกษา ระบบการบริหารดังกล่าวข้างต้น ซึ่งมีศูนย์รวมอยู่ที่สภาการปกครอง (governing council) จำเป็นต้องมีความหลากหลายในการทำหน้าที่เพื่อทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและความรับผิดชอบต่อองค์กรระดับต่าง ๆ

ประเด็นที่ 2 การศึกษาที่มีคณาจารย์เป็นศูนย์กลางควรทดแทนด้วยการศึกษามีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางหรือผู้รับบริการผ่านทางไกลเป็นศูนย์กลาง

การทดแทนดังกล่าวควรเป็นไปในลักษณะของการเปิดเผยและการทำให้เกิดประชาธิปไตย ผู้บริหารมหาวิทยาลัยและคณาจารย์ควรเป็นผู้กระทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน กล่าวคือ จะต้องกระตุ้นนักศึกษาที่ไม่กระตือรือร้นให้เป็นผู้ที่กระตือรือร้น มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถจัดการกับสารสนเทศต่าง ๆ และการเป็นนานาชาติได้

ประเด็นที่ 3 ความหลากหลายเชิงหน้าที่และความเชี่ยวชาญเฉพาะของมหาวิทยาลัย

ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญที่สุดประเด็นหนึ่งในเรื่องของการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยทั่วไปในประเทศไม่สามารถแสดงความเป็นตัวของตัวเองหรือความเป็นหนึ่งเดียวก็เพราะการดำเนินรอยตามกันในเรื่องของกิจกรรมทางการศึกษา กระบวนการคัดเลือกวิธีการบริหาร และหลักสูตรซึ่งรัฐบาลควบคุมให้เป็นเอกภาพ เพราะฉะนั้นการจะเกิดความหลากหลายและความเชี่ยวชาญเฉพาะทางก็ต้องอาศัยการเป็นมหาวิทยาลัยที่อิงฐานการวิจัยเพื่อนำไปสู่การเป็นสังคมที่อิงแนวทางของสารสนเทศ เป้าหมายของปรับเปลี่ยนคือการเทียบเคียงกับมาตรฐานของประเทศที่พัฒนาแล้ว ดังนั้นโครงการ “BK21” (สมองของเกาหลี สำหรับศตวรรษที่ 21 (Brain Korea for the 21st Century)) เป็นโครงการที่จัดทำเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ในการยกระดับบัณฑิตวิทยาลัยไปสู่ระดับโลก โดยการกระตุ้นให้เกิดมหาวิทยาลัยที่พร้อมจะแข่งขัน

ประเด็นที่ 4 ความเป็นอิสระในการดำเนินการทั้งเรื่องของโควตานักศึกษา และกิจการเชิงวิชาการ

เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญที่ทำให้เกิดความหลากหลายและความเชี่ยวชาญ เฉพาะสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 รัฐบาลได้อนุญาตให้มหาวิทยาลัยของรัฐและ เอกชนมีความเป็นอิสระในบางส่วน มหาวิทยาลัยไม่เพียงมีสิทธิ์กำหนดจำนวนรับนิสิตนักศึกษา แต่ยังได้รับอนุญาตในเรื่องของการจัดการเกี่ยวกับกิจกรรมวิชาการ เช่น จำนวนหน่วยกิตต่ำสุดต่อ ภาคการศึกษา จำนวนชั่วโมงที่ต้องเข้าเรียนเพื่อนับเป็น 1 หน่วยกิต และจำนวนหน่วยกิตอย่างน้อย ที่สุดสำหรับการจบการศึกษา เป็นต้น

ประเด็นที่ 5 การสร้างระบบใหม่สำหรับการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย

ประเด็นนี้เป็นประเด็นสำคัญประเด็นหนึ่งเพราะระบบการคัดเลือกแบบเก่าเน้น การประเมินด้านความจำ หรือการเรียนรู้แบบท่องจำ ระบบการคัดเลือกแบบใหม่จะเน้นเรื่องความ หลากหลาย ความมีเหตุผล การแสดงความคิดเห็น แนวทางใหม่ที่ใช้สำหรับการประเมินนักศึกษา ใหม่ที่มีศักยภาพคือบันทึกส่วนตัวที่สมบูรณ์แบบ (comprehensive personal record) แบบทดสอบสติปัญญา การเขียนบทความ และการสัมภาษณ์

ประการสุดท้าย การสนับสนุนทางการเงินเกี่ยวกับการศึกษา

ประเด็นดังกล่าวเป็นวิธีทางนำไปสู่ความสำเร็จในเรื่องของการปฏิรูปการศึกษา รัฐบาลได้ออกกฎหมายหลายฉบับ เช่น กฎหมายเกี่ยวกับภาษีทางการศึกษา เงินทุนรัฐสำหรับ กฎหมายการศึกษาท้องถิ่น กฎหมายการบัญชีพิเศษสำหรับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

3.5.4 การศึกษาข้ามพรมแดน (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร (Lee (2005))

ประเทศเกาหลีได้มีข้อกำหนดในการเข้าสู่ตลาด และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ กวาระเบียบภายในได้มุ่งเน้นการให้บริการรูปแบบที่ 3 กล่าวคือ การไปตั้งบริษัทในต่างประเทศเพื่อให้ บริการ (commercial presence) ประเทศต่างๆ ได้ขอให้ประเทศเกาหลีได้ลดเงื่อนไขในทางกฎหมาย เกี่ยวกับการตลาดของการบริการทางด้านการศึกษา ซึ่งหมายความว่ากลไกเกี่ยวกับกฎหมายควรจะ เป็นประเด็นสำคัญในการเจรจาต่อรองกับตัวแทนจากต่างประเทศ

เงื่อนไขการเข้าสู่ตลาด (Market Access) และการปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (National Treatment (NT)) มีข้อกำหนดดังนี้

1. รูปแบบที่ 1 การให้บริการข้ามพรมแดน

สถาบันการศึกษาจำนวนหนึ่งซึ่งรวมทั้งมหาวิทยาลัยเสมือน (Cyber University) (มหาวิทยาลัยที่มีการเรียนการสอน การดำเนินงานผ่านอินเทอร์เน็ตโดยไม่ต้องมีปัจจัยเรื่องของสถานที่ที่แน่นอน) เริ่มให้บริการในรูปแบบนี้ แต่ก็ยังไม่มีความหมายรองรับเรื่องดังกล่าว นอกจากนั้นหลักสูตรร่วมก็มีไม่มากนัก อย่างไรก็ตามรัฐบาลเห็นความจำเป็นที่จะต้องออกกฎหมายรองรับสำหรับการควบคุมคุณภาพ ส่วนในเรื่องของ NT ยังไม่มีความหมายรองรับเช่นเดียวกัน ดังนั้นปัญหาเรื่องการควบคุมคุณภาพจึงขึ้นกับการพิจารณาของผู้รับบริการ

2. รูปแบบที่ 2 การเดินทางไปรับบริการที่ต่างประเทศ

กฎหมายภายในประเทศได้ให้อิสระในการไปศึกษาต่อต่างประเทศ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2545 บัณฑิตจำนวน 3,201 คนได้ไปเรียนต่อต่างประเทศ ในขณะที่นักศึกษาต่างประเทศสมัครมาเรียนในประเทศจำนวน 11,121 คน ในปี พ.ศ. 2547 ส่วนเรื่องของ NT ไม่มีความหมายเกี่ยวข้องกับการไปรับบริการรูปแบบนี้

3. รูปแบบที่ 3 การไปตั้งบริษัทในต่างประเทศเพื่อให้บริการ

ประเทศเกาหลีได้มีข้อกำหนดยอมรับรูปแบบการบริการประเภทนี้อยู่ 7 ข้อ ข้อ 5* และ 6** อาจเป็นอุปสรรคที่มหาวิทยาลัยต่างประเทศจะเปิดสาขาในสถาบันในประเทศ ข้อกำหนดดังกล่าวบางส่วนจะควบคุมในแง่ขององค์ประกอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัยว่าจะต้องมีสัญชาติเกาหลีบางส่วน และการจัดตั้งวิทยาเขตของมหาวิทยาลัยต่างประเทศจะต้องไม่ตั้งที่กรุงโซล และปริมณฑล สาขาวิชาต่าง ๆ ควรเป็นวิทยาศาสตร์พื้นฐาน เทคโนโลยีขั้นสูง การศึกษานานาชาติ และสาขาวิชาเฉพาะบางด้าน

4. รูปแบบที่ 4 การเคลื่อนย้ายของบุคคลธรรมดา

ประเทศเกาหลีได้ไม่มีความหมายรองรับด้านนี้ นักศึกษาต่างชาติจะมาศึกษาในประเทศโดยไม่มีข้อจำกัด ในปี พ.ศ. 2547 คนต่างชาติมาสอนในระบบอุดมศึกษาประมาณ 1,734 คน ส่วนในเรื่องของ NT ก็ไม่มีความหมายใดๆ รองรับเช่นเดียวกัน

* ข้อ 5 คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับจำนวนรับนักศึกษาโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาสำหรับการฝึกอบรมครู แพทย์ และบัณฑิตศึกษา

** ข้อ 6 คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับสถานที่จัดตั้งสถาบันการศึกษาใหม่ว่าต้องไม่อยู่ในกรุงโซล (เมืองหลวงของประเทศ) และปริมณฑล

3.6 ช่องกง (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Review of Academic Structure of Senior Secondary Education และ Mok (2005))

3.6.1 ความนำ (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Review of Academic Structure of Senior Secondary Education)

ในปี พ.ศ. 2543 มีการประกาศโครงการปฏิรูประบบการศึกษาในช่องกง คณะกรรมการการศึกษาได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3 ปี การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาใช้ระบบการสอบ ระบบการสอบแบบเก่าอาจไม่เหมาะสำหรับการเข้าสู่ ศตวรรษที่ 21 ในปัจจุบันการศึกษาใช้โครงสร้าง '5 + 2' แต่การยอมรับโครงสร้างของการเรียน 3 ปี ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะทำให้การพัฒนาข้ามหลักสูตรทำได้สะดวกขึ้น นักเรียน ได้มีโอกาสขยายความรู้พื้นฐานในแขนงอนซึ่งทำให้ได้ความหลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ระบบ การสอบส่วนกลางที่น้อยลงทำให้นักเรียนมีเวลามากขึ้นในการฝึกฝนทางด้านภาษาและความเชี่ยวชาญ ในสิ่งที่จำเป็น เมื่อใช้โครงสร้าง '3 + 3' ในการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา มหาวิทยาลัยก็ต้อง ขยายเวลาไป 1 ปีเพื่อให้ได้ปริญญาใบแรก กล่าวคือ จาก 3 ปี เป็น 4 ปี การเปลี่ยนแปลง นี้ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถเสนอรายวิชาต่างๆ ได้กว้างขวางขึ้นและมุ่งไปสู่การพัฒนาให้นักศึกษา แต่ละคนได้ นักศึกษาสามารถลงทะเบียนรายวิชาต่างๆ ได้หลากหลายในการเรียนปีแรกในมหาวิทยาลัย ก่อนที่จะตัดสินใจเลือกวิชาเอก ประเทศส่วนใหญ่ซึ่งรวมทั้งประเทศสหรัฐฯ ได้ใช้โครงสร้าง 12 ปี สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และ 4 ปีสำหรับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ดังนั้นการปรับการเรียน 3 ปีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของช่องกงจึงทำให้ระบบการศึกษา สอดคล้องกับของประเทศอื่น ๆ ข้อเสนอของผู้เขียนบทความ (เอกสาร Review of Academic Structure of Senior Secondary Education) คือต้องการให้มีการปฏิรูปหรือปรับปรุงเรื่อง ต่อไปนี้ก่อนที่จะปรับโครงสร้างของการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและการศึกษาระดับ มหาวิทยาลัยดังนี้

1. การปฏิรูปการศึกษาระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้เกิดความหลากหลาย ในหลักสูตรและรูปแบบการเรียนรู้ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และตอบสนองความสนใจและความสามารถที่หลากหลายของนักเรียน
2. การปฏิรูประบบการสอน เพื่อให้มีคำถามปลายเปิดมากขึ้นซึ่งจะกระตุ้น ความคิดอิสระและความชำนาญในการแก้ปัญหา
3. การปรับปรุงการฝึกอบรมผู้สอน เพื่อการประสานงานที่ดีขึ้นซึ่งอาจสร้าง โอกาสที่ทำให้เกิดหลักสูตรใหม่และการปฏิรูประบบของการประเมิน
4. การปฏิรูปการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อรวมพฤติกรรมเชิงวิชาการ และไม่ใช่เชิงวิชาการซึ่งจะกระตุ้นให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความรอบรู้มากขึ้น

5. การปรับปรุงหลักสูตรของมหาวิทยาลัย เพื่อสร้างความแข็งแกร่งในเรื่องของการพัฒนาความชำนาญ / ลักษณะเฉพาะของนักศึกษา

ระบบการคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยควรมีเกณฑ์การรับ (admission criteria) เพิ่มเติมจากผลการสอบ เช่น ความสามารถของนักศึกษา (student's aptitude) คุณค่าและทัศนคติ (values and attitudes) พร้อมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และความเชี่ยวชาญอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงการบริการชุมชน กิจกรรมหลักสูตร และการสัมมนา เป็นต้น นอกจากนี้ความชำนาญเฉพาะในสาขา ความร่วมมือ การสื่อสาร การสร้างสรรค์ การวิเคราะห์ เทคโนโลยีสารสนเทศ การคำนวณ และการแก้ปัญหา การจัดการตนเองควรได้รับการขัดเกลาให้ดีขึ้น และนักศึกษาควรได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้เรียนที่กระตือรือร้นและสนุกกับการเรียนรู้เพื่อเผชิญกับสิ่งท้าทายในศตวรรษที่ 21

3.6.2 การปฏิรูปการศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Mok (2005))

ในปี พ.ศ. 2533 โลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ การพัฒนา ด้านเทคโนโลยี วัฒนธรรมและคุณค่า การเมืองและการปกครอง สภาพของรัฐได้ถูกทำลายในลักษณะของคำกล่าวที่ว่า “การล่มสลายของรัฐที่มีสวัสดิภาพ” “การสูญสิ้นของนโยบายอุตสาหกรรม” “การสิ้นสุดของความหลากหลายของสัญชาติ” “การสิ้นสุดของรัฐที่เป็นชาติ” ผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “การต่อต้านมุมมองที่คิดว่ารัฐสมัยใหม่มีความเข้มแข็งน้อยลงในบริบทของโลกาภิวัตน์” ได้กล่าวว่า “รัฐสมัยใหม่น่าจะกระตือรือร้นมากขึ้นโดยรับเอากลยุทธ์การปรับตัวและรูปแบบการกำกับของรัฐเพื่อตอบสนองกับการเมือง” การเกิดขึ้นของเศรษฐกิจฐานความรู้ได้ก่อให้เกิดโครงสร้างโลกาภิวัตน์ที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญ ความนิยมและความโดดเด่นของเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เพียงแต่เปลี่ยนธรรมชาติของการเรียนรู้ แต่ยังปรับโครงสร้างของอุดมศึกษา การวิจัยและการเรียนรู้ นอกเหนือจากการที่ให้บริการนักศึกษาจำนวนมากแล้ว สถาบันอุดมศึกษา ยังได้รับการคาดหวังให้ปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารและความรับผิดชอบของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐบาล ธุรกิจ อุตสาหกรรม องค์กรแรงงาน รวมทั้งนักศึกษาและผู้ปกครอง เพราะฉะนั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในฮ่องกงจึงได้ขยายพันธกิจจากการสอนและการวิจัย โดยเพิ่มกิจกรรมเชิงการประกอบการ (entrepreneurial activities) ได้มีการส่งเสริมให้บุคลากรทางวิชาการมีโอกาสเสี่ยงโชคกับอุตสาหกรรม ธุรกิจและการพาณิชย์ กล่าวคือ มหาวิทยาลัยในฮ่องกงได้เริ่มปรับพันธกิจและตัวแบบไปในรูปของการเป็นผู้ประกอบการเชิงวิชาการ (academic entrepreneurialism) และมหาวิทยาลัยเชิงประกอบการ (entrepreneurial university) โดยสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับภาคอุตสาหกรรม ธุรกิจและการพาณิชย์ นอกจากนี้การที่จะจัดการกับความกดดันอย่างรุนแรงของกระแสโลกาภิวัตน์ รัฐแบบใหม่ได้ปรับกลยุทธ์การกำกับจาก “การประสานเชิงบวก (positive

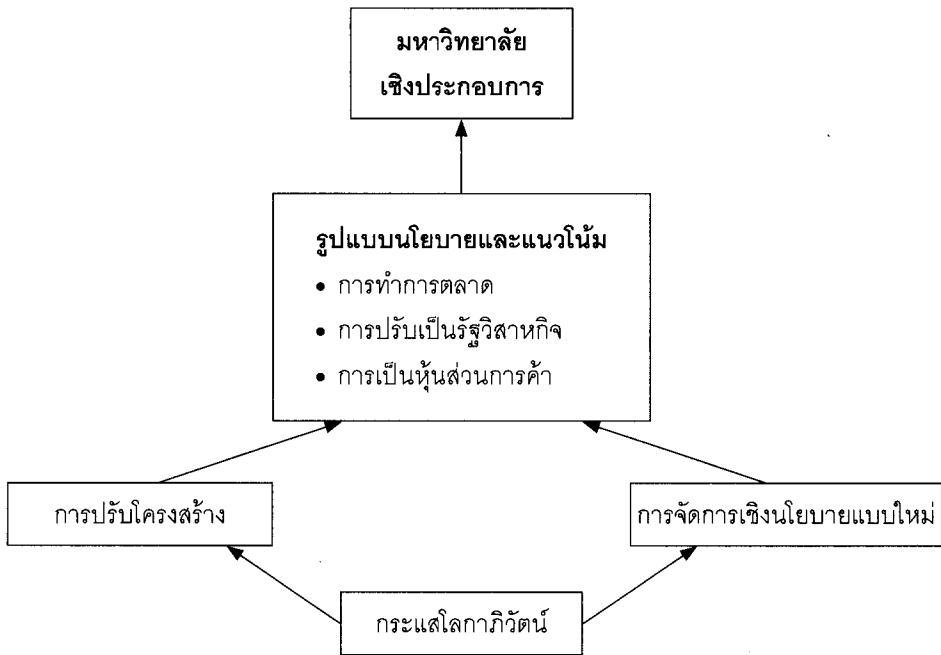
coordination)” เป็น “การประสานเชิงลบ (negative coordination)” “การประสานเชิงบวก” เป็นความพยายามที่จะทำให้ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายรัฐบาลเกิดเป็นผลมากที่สุด โดยการสำรวจและใช้ประโยชน์จากนโยบายร่วมของทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือกของการบริหาร รวมทั้ง portfolio ส่วน “การประสานเชิงลบ” นั้นเป็นแนวทางเพื่อ “รับประกันว่านโยบายใด ๆ ที่สร้างสรรค์จากหน่วยย่อยเฉพาะในองค์กรบริหารจะไม่ขัดแย้งกับนโยบายและผลประโยชน์หลักของหน่วยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร”

3.6.3 แนวโน้มของระบบการศึกษาระดับอุดมศึกษา (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Mok (2005))

การที่จะรับมือกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีการแข่งขันเพิ่มขึ้น โรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในโลกได้รับแรงกดดันจากรัฐบาลและสังคมให้มีการปรับโครงสร้างหรือสร้างรูปแบบการจัดการใหม่ เพื่อให้สามารถรับมือกับการปรับเปลี่ยนทางสภาพแวดล้อมของเศรษฐกิจและการเมืองเชิงสังคม โดยดำรงไว้ซึ่งการแข่งขันในฐานะของการเป็นประเทศดั่งคำกล่าวของ Martin Carnoy ในปี พ.ศ. 2543 ว่า “โลกาภิวัตน์บีบคั้นมาในส่วนของการศึกษาในลักษณะของอุดมคติ และผลกระทบในการศึกษาส่วนใหญ่เป็นไปในเชิงการผลักดันทางการเงินและการตลาดเสรี แต่ไม่ใช่ความคิดสำหรับการปรับปรุงการศึกษา” ดังนั้นการปฏิรูปการศึกษาในบริบทของกระแสโลกาภิวัตน์สามารถจัดอยู่ในลักษณะของการผลักดันทางการเงินโดยมีจุดเน้นด้านการกระจายอำนาจ การไม่อยู่ในระบบราชการ และการกระทำที่ดีขึ้น การให้ความสำคัญกับการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเชิงการเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยจึงได้รับแรงกดดันให้ปรับบทบาทให้กลมกลืนกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองเชิงสังคม และรัฐบาลได้ลดภาระในการสนับสนุนมหาวิทยาลัยบางด้าน เพราะฉะนั้นส่วนประชาสัมพันธ์ผลผลิตเชิงวิชาการของมหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดค่านิยมของคำต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น “การเบนเข้าหาหุ้นส่วนเชิงวิชาการ (corporate academic convergence)” “มหาวิทยาลัยเชิงประกอบการ (entrepreneurial university)” “บริษัทของมหาวิทยาลัย (campus inc.)” “การทำให้เป็นทุนของความรู้ (capitalization of knowledge)”

รูปแผนผัง* ต่อไปนี้จะแสดงว่ากระแสโลกาภิวัตน์ได้มีส่วนเร่งให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาปรับโครงสร้างเพื่อตอบสนองการแข่งขันในกระแสโลกาภิวัตน์ได้อย่างไร

* จากรูปที่ 1 หน้า 540 ของเอกสาร Education Evolution in China

รูป 1 กระแสโลกาภิวัตน์ แนวโน้มนโยบายใหม่ และมหาวิทยาลัยเชิงประกอบการ

มหาวิทยาลัยในฮ่องกงก็คล้ายกับมหาวิทยาลัยในประเทศออสเตรเลีย ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศอังกฤษ ซึ่งได้ปรับรูปแบบมหาวิทยาลัยจากพันธกิจที่ทำการวิจัยและการสอนไปสู่พันธกิจที่ 3 ที่เพิ่มขึ้นนั่นคือการส่งเสริมการพัฒนาทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังตารางต่อไปนี้

การขยายพันธกิจมหาวิทยาลัย

ตาราง 2* การปฏิรูปเชิงวิชาการ และการปรับพันธกิจของมหาวิทยาลัย

การสอน (Teaching)	การวิจัย (Research)	การเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)
การรักษาไว้และการเผยแพร่ความรู้	การปฏิรูปทางวิชาการ ยุคที่ 1	การปฏิรูปทางวิชาการ ยุคที่ 2
พันธกิจใหม่ก่อให้เกิดการขัดแย้งของการแย่งชิงผลประโยชน์	พันธกิจ 2 แบบ คือ การสอนและการวิจัย	เพิ่มพันธกิจที่ 3 คือการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม โดยยังคงทำพันธกิจเดิมทั้ง 2 แบบด้วย

* จากตารางที่ 1 หน้า 540 ของเอกสาร Mok (2005)

3.6.4 การศึกษาข้ามพรมแดน (สรุปสาระสำคัญจากเอกสาร Mok (2005))

เนื่องจากฮ่องกงเป็นส่วนหนึ่งของประเทศจีนเมื่อไม่นานมานี้ จึงมีแนวคิดหลักในการพัฒนามหาวิทยาลัยให้เป็นมหาวิทยาลัยเชิงประกอบการซึ่งเป็นแนวทางที่ฮ่องกงนัด ประกอบกับความเชื่อของชาวฮ่องกงเรื่องความเป็นอิสระใน 4 ประเด็น คือ 1. ความคล่องตัวของสารสนเทศ 2. การเคลื่อนย้ายของประชาชน 3. ความคล่องตัวที่มีประสิทธิภาพของเงินทุน 4. ท่าเรือที่มีความคล่องตัวของสินค้า และการมีปรัชญาของตลาดเสรี จึงทำให้ฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการค้า และการเงินของโลก ดังนั้น ฮ่องกงจึงมีชื่อเสียงในเรื่องของ “การไม่เข้าไปแทรกแซงเชิงบวก (positive non-interventionism)” ฮ่องกงได้ทำให้ตัวเองมีบทบาทในฐานะของผู้อำนวยความสะดวกและผู้ประสานงาน แทนที่จะเป็นผู้แทรกแซงในตลาด รัฐบาลได้แสดงบทบาทของผู้อำนวยความสะดวกและผู้สนับสนุนในการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการ โดยมีกลยุทธ์ดังต่อไปนี้

1. จัดการการลงทุนที่สำคัญในแง่ของโครงสร้างทางกายภาพ บุคลากร และเทคโนโลยี
2. ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยี
3. จัดเตรียมให้เกิดนโยบายการกระตุ้นและแรงจูงใจ
4. ประสานกับส่วนของอุตสาหกรรมและธุรกิจ
5. จัดเตรียมการสนับสนุนทางการเงิน

นอกเหนือจากกลยุทธ์ดังกล่าวแล้ว ฮ่องกงได้กำหนดโครงการการเงินเพื่อกระตุ้นการเป็นผู้ประกอบการ ดังต่อไปนี้

1. โครงการการเงินพิเศษสำหรับรัฐวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก
2. เงินทุนวิจัยเชิงประยุกต์
3. เงินทุนเพื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยี

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นและข้อมูลในหัวข้อที่ 3.2.4 ฮ่องกงน่าจะเป็นต้นแบบที่ดีในเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการและเป็นศูนย์กลางทางการค้าและการเงินของโลก เป็นประเด็นที่ทำให้นักศึกษาต่างชาติสนใจที่จะเข้ามาศึกษาศาสตร์เหล่านี้ที่ฮ่องกง

4. กระบวนการพัฒนาที่นำไปสู่มหาวิทยาลัยระดับโลก

จากข้อมูลของกรณีศึกษาข้างต้น ผู้อ่านคงจะเห็นพ้องต้องกันว่า ประเทศใดก็ตามที่มีเป้าหมายหลัก ในการพัฒนาศักยภาพของประชากรให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่า มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนักคิดวิเคราะห์ และสามารถปรับตัวได้กับการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเมื่อ

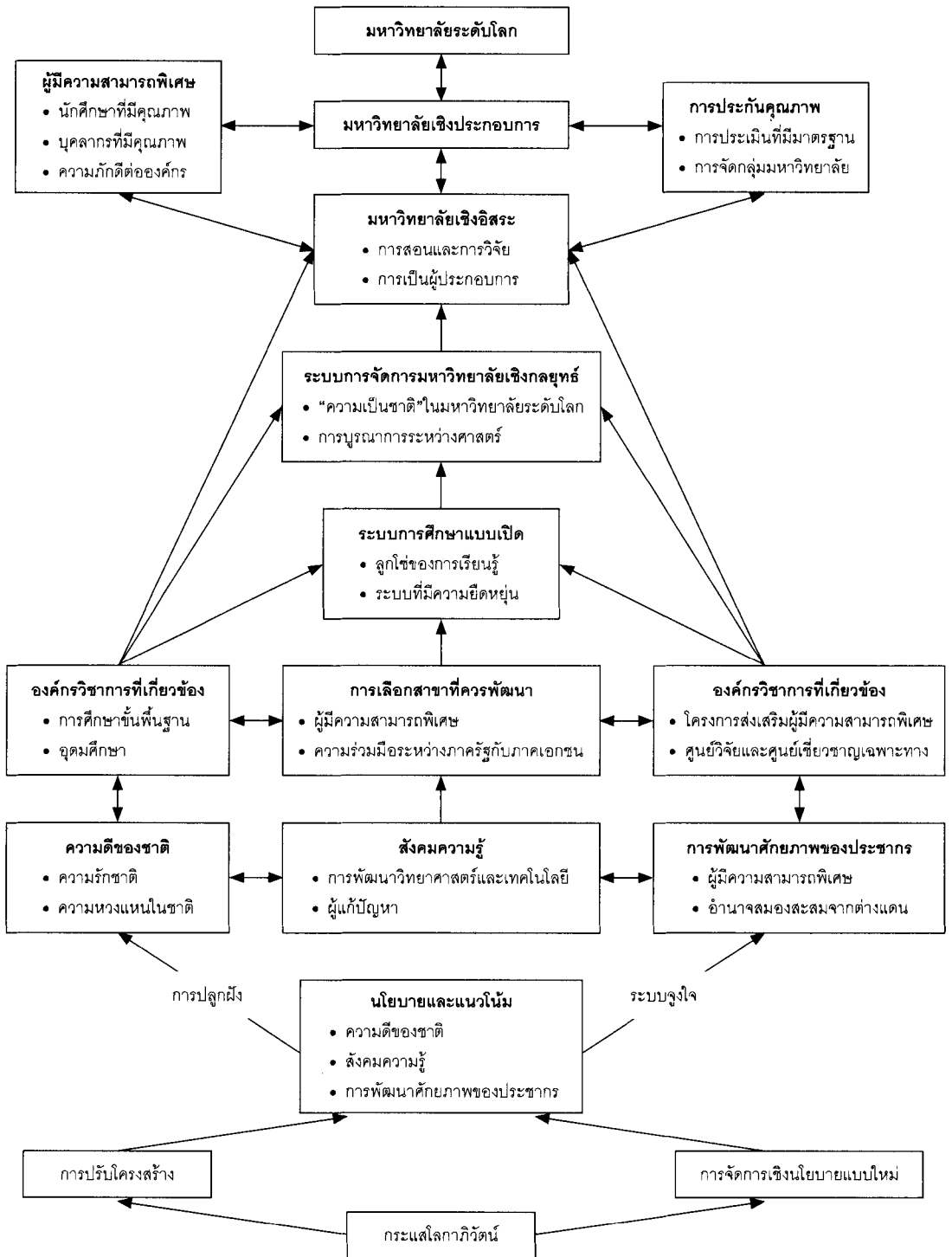
เผชิญกับศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นยุคสังคมความรู้ ประเทศนั้นก็ย่อมโอกาสที่จะแข่งขันกับนานาชาติได้ ฐานความรู้ที่จำเป็นอย่างยิ่งในสังคมยุคนี้คือความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งเป็นความรู้ที่เอื้อให้เกิดโอกาสในการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ การเลือกสาขาวิชาที่ต้องการพัฒนาให้ถึงระดับโลกเป็นสิ่งจำเป็น เพราะทรัพยากรต่าง ๆ มีจำกัด การส่งเสริมประสบการณ์ของทรัพยากรบุคคลจะเป็นผลดียิ่งขึ้นถ้าได้รับการฝึกฝนให้เป็นผู้แก้ปัญหา (problem solver) โดยเฉพาะปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมซึ่งจำเป็นต้องมีผู้ที่มีความสามารถเหล่านี้ในปริมาณที่มากพอ เพราะฉะนั้นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนอาจกระตุ้นให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายของกำลังคนตามสาขาวิชาที่ต้องการได้เร็วขึ้น ความร่วมแรงร่วมใจของคนในชาติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อได้รับการบ่มเพาะและสร้างเสริมคุณลักษณะของการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้นความรักชาติ ความห่วงใยในความเป็นชาติควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่เยาว์วัย ดังเช่นประเทศสิงคโปร์ซึ่งได้ปลูกฝังให้เยาวชนเห็นความดีของชาติซึ่งทำให้เกิด “ความรักประเทศสิงคโปร์ (a love of Singapore)” ส่วนประเทศจีนได้ให้ความสำคัญกับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นอันดับแรก และมี “การปฏิรูปการศึกษาและส่งเสริมการศึกษาในเชิงคุณภาพ” โดยมีแนวปฏิบัติบางประการที่มีการปฏิรูปวิชาเกี่ยวกับครูเพื่อสร้างนักเรียนให้มีความคิดเป็นของตนเองและมีความคิดเชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมโครงการซึ่งพัฒนาบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์ระดับสูง และยังมีกลยุทธ์ในการดึงให้สมองไหลกลับ โดยการสร้างระบบจูงใจให้ผู้ที่ส่งเสริมประสบการณ์จากต่างแดนกลับประเทศมาช่วยพัฒนาประเทศ ดังที่ได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 3.2.4

3.2.4 การที่จะทำสำเร็จก็ต้องปลูกฝังความรักชาติและความรู้สึกที่ว่า เมื่อเป็นคนจีนไม่ว่าจะอยู่ที่ใดก็ยังมีผูกพันกับมาตุภูมิ ประเทศญี่ปุ่นก็เป็นประเทศที่ขึ้นชื่อว่ามีความเป็นชาตินิยมสูง และสิ่งที่สะท้อนจากข้อมูลของกรณีศึกษาประเทศนี้ที่เห็นได้ชัดคือการตั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับรูปแบบการให้บริการแบบที่ 3 ซึ่งมหาวิทยาลัยต่างชาติจะผ่านเกณฑ์ระดับมาตรฐานของประเทศญี่ปุ่นและมีสิทธิ์เท่าเทียมกับมหาวิทยาลัยของญี่ปุ่นยากมาก ประเทศมาเลเซียก็เป็นอีกประเทศหนึ่งซึ่งมี “นโยบายที่รับประกันได้ว่าเด็กทุกคนในประเทศที่อายุ 6 ปี ไม่ขึ้นกับเพศ ภูมิภาคหลังทางสังคมและเศรษฐกิจ และอาศัยในประเทศ มีสิทธิ์ที่จะได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน” นอกจากนี้ในระดับมัธยมศึกษาได้มีการปฏิรูปการเรียนการสอนในวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ โดยถือว่าวิชาทั้งสองเป็นประตูผ่านไปสู่ออกุศลของการสร้างสรรค์นวัตกรรมและการค้นพบ ส่วนการรักษาสังคมและวัฒนธรรมของชาติก็ได้ออกกฎหมายให้นักศึกษาของชาติต้องสอบผ่านวิชามาเลเซียศึกษา อิสลามศึกษา และศีลธรรมศึกษา ระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องที่ต้องได้รับการพัฒนาให้เหมาะกับยุคสมัย กล่าวคือระบบการศึกษาจะปรับเปลี่ยนจากระบบปิดเป็นระบบเปิดโครงสร้างพื้นฐานเดิมจะปรับเปลี่ยนเป็นระบบลูกโซ่ของการเรียนรู้ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จะเป็นส่วนที่เอื้อให้เกิดระบบที่มีความยืดหยุ่น ดังนั้นระบบการบริหารจัดการของสถาบันการศึกษาจะมีความยืดหยุ่นและความหลากหลายซึ่งควรจะ

สอดคล้องกับความต้องการทางการศึกษาและธรรมชาติของนักศึกษา เพราะฉะนั้นระบบการบริหารมหาวิทยาลัยจะปรับเปลี่ยนเป็นระบบการจัดการมหาวิทยาลัยเชิงกลยุทธ์ สิ่งที่จะเกิดในอนาคตคือการขยายตัวของมหาวิทยาลัยที่มีการปกครองตนเองหรือมหาวิทยาลัยเชิงอิสระ (autonomous university) และการขยายตัวของหลักสูตรนานาชาติต่าง ๆ ซึ่งบางสาขาวิชาควรมีการพัฒนาองค์ความรู้ของตนเองเป็นหลัก ปัจจัยสำคัญซึ่งทำให้การดำเนินการเรื่องการสร้างองค์ความรู้ใหม่ประสบความสำเร็จคือการได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความสามารถสูงและมีความสามารถพิเศษ เพราะฉะนั้นระบบการคัดเลือกนักศึกษาจำเป็นต้องมีเกณฑ์การประเมินที่มีหลายมิติ ไม่ใช่ดูเพียงคะแนนสอบบางวิชาเพียงอย่างเดียว นอกจากนั้นควรมีการส่งเสริมให้ผู้มีความสามารถพิเศษมีโอกาสได้ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ ประเทศต่าง ๆ จึงมีโครงการเพื่อส่งเสริมในประเด็นของความสามารถพิเศษเหล่านี้ เช่น โครงการ 211 ของประเทศจีน โครงการ BK 21 ของประเทศเกาหลีใต้ ส่วนประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่น ๆ ที่มีความก้าวหน้าก็มีโครงการเหล่านี้เช่นเดียวกัน การดำเนินการต่าง ๆ ควรมีระบบการประเมินที่หลากหลายเพื่อรับประกันในเชิงคุณภาพว่ามีระดับมาตรฐานที่น่าเชื่อถือ อันจะทำให้เกิดแนวโน้มในการขยายตัวของระบบการจัดการคุณภาพสำหรับการประกันคุณภาพของการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย การจัดอันดับมหาวิทยาลัยก็เป็นมาตรการหนึ่งซึ่งนำมาใช้ในการปรับปรุงคุณภาพของสถาบันการศึกษา ถ้าเกณฑ์การจัดอันดับมีความเหมาะสมในเชิงของความสมดุลของการพัฒนามหาวิทยาลัย เพื่อบรรลุถึงเป้าหมายว่า มหาวิทยาลัยเป็นชุมชนทางวิชาการซึ่งมีหน้าที่หลักในการผลิตบุคลากรที่มีคุณค่าให้แก่สังคม และผลิตผลงานที่น่าจะช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นพันธกิจของมหาวิทยาลัยจึงควรขยายขอบเขตจากการสอนและการวิจัยไปถึงการเป็นผู้ประกอบการด้วย และควรมีการพิเคราะห์พันธกิจนี้อย่างจริงจังเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ในเชิงบวกแก่สังคมและประเทศชาติ

ในลำดับต่อไปผู้เขียนจะแสดงแผนผังของกระบวนการพัฒนาที่จะนำมหาวิทยาลัยที่มีความพร้อมไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลกซึ่งเป็นที่พึงทางปัญญาของสังคมอย่างแท้จริง

◆ กระบวนการพัฒนาของมหาวิทยาลัยระดับโลก : กรณีศึกษาของประเทศที่มีอัตราเร่งในการพัฒนาสูง ◆

รูป 2 แผนผังกระบวนการพัฒนาที่จะนำไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก

5. นโยบายของกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัย

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้อ่านจะเห็นได้ว่า การจะดำเนินการใดๆ เพื่อให้ได้กระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยจะต้องมีแนวทางการส่งเสริมและสนับสนุนที่ชัดเจนจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนมีความต่อเนื่องในการดำเนินการ นโยบายที่จำเป็นต่อกระบวนการพัฒนามหาวิทยาลัยมีดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งโครงการพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และมีระบบการส่งเสริมที่ครบวงจร โดยเริ่มจากการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน

2. สร้างระบบการคัดเลือกนิสิตนักศึกษาให้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงเกณฑ์ที่มีมุมมองหลายมิติ เพื่อมุ่งหวังให้ได้ผู้ที่มีความสามารถในเชิงแก้ปัญหาในอนาคต

3. ส่งเสริมระบบการคัดเลือกและระบบจูงใจเพื่อให้ได้บุคลากรของมหาวิทยาลัยที่มีคุณธรรมและมีคุณภาพสูง โดยให้คำนึงถึงความภักดีต่อองค์กร

4. ส่งเสริมให้มีการจัดกลุ่มมหาวิทยาลัยตามคุณลักษณะหรือลักษณะการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เช่น ประเทศสิงคโปร์มีการจัดแบ่งกลุ่ม 4 เป็น 5 ประเภท โดยบางประเภทมีภารกิจหลักในการผลิตงานวิจัย นักวิชาการ และผู้บริหารระดับสูงขององค์กร เพื่อนำไปสู่การพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก

5. สร้างแนวความคิดในการพัฒนาระบบการเรียนการสอนเป็นแนวความคิดในเชิงแก้ปัญหา (problem solving mindset) เพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาจากโครงสร้างที่มีบริบทเป็นฐาน (content-based structure) เป็นโครงสร้างที่มีความรู้เป็นฐาน (knowledge-based structure)

6. ส่งเสริมระบบการบริหารจัดการมหาวิทยาลัยให้เป็นระบบที่มีการปกครองตนเองหรือมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยปรับเปลี่ยนระบบการบริหารมหาวิทยาลัยเป็นระบบการจัดการในเชิงกลยุทธ์

7. ส่งเสริมการมีระบบประกันคุณภาพที่มีเอกลักษณ์ของมหาวิทยาลัยและมีความเป็นมาตรฐานสากล เช่น CU-QA และระบบประกันคุณภาพที่คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

8. ส่งเสริมความเป็นไทยในความเป็นมหาวิทยาลัยระดับโลก เพื่อผดุงไว้ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่น ความมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ซึ่งบ่งบอกถึงความเจริญทางจิตใจของชาวตะวันออก

9. ส่งเสริมการบูรณาการระหว่างศาสตร์เพื่อประสมหรือผสมผสานให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถสร้างความแตกต่างในเชิงคุณค่าและคุณภาพ

10. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนเพื่อพัฒนากำลังคนในสาขาวิชาที่ต้องการ ตลอดจนการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีลักษณะเป็นผู้ประกอบการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

11. ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือระดับภูมิภาค เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนร่วมกันในระดับภูมิภาค

12. ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ระดับมหาวิทยาลัยเพื่อศึกษาการปรับเปลี่ยนของกระแสโลกาภิวัตน์อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เช่น เรื่องของ WTO และ FTA เป็นต้น

13. ส่งเสริมและสนับสนุนการเป็นภาคีทางยุทธศาสตร์กับมหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีโครงสร้างพื้นฐานใกล้เคียงกัน เพื่อนำไปสู่ความร่วมมือในเชิงพันธมิตร ซึ่งจะช่วยยกระดับในเชิงคุณภาพของสถาบันการศึกษาของประเทศ

6. มาตรการที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

มหาวิทยาลัยของประเทศใดจะพัฒนาสถาบันของตนให้มีมาตรฐานระดับโลกได้ก็ต้องมีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจน และมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง ดังนั้นมาตรการต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้แนวทางการพัฒนาที่ตั้งไว้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลควรเป็นดังนี้

1. การพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมและดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพราะฉะนั้นผู้เกี่ยวข้องควรออกกฎหมายที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมผู้มีความสามารถพิเศษตามแนวทางที่สอดคล้องกับ“ปฏิญญาแห่งกรุงเทพฯว่าด้วยบุคคลซึ่งมีอัจฉริยภาพและความสามารถพิเศษ พ.ศ.2545 (Bangkok Declaration on the Gifted and Talented in 2002)”

2. การแบ่งกลุ่มมหาวิทยาลัยควรคำนึงถึงคุณลักษณะและ/หรือลักษณะการบริหารจัดการ และควรระบุถึงขอบเขตพันธกิจในแต่ละกลุ่มให้ชัดเจนเพื่อประโยชน์ในเรื่องของการจัดสรรงบประมาณและการกำกับกำลังคนของประเทศ

3. ทรัพยากรบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นระบบจูงใจต่าง ๆ เช่น เงินเดือน ค่าตอบแทนต่าง ๆ สวัสดิการ ควรมีส่วนเพิ่มเติมจากฐานปกติตามมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากผลงานของบุคลากร

4. ทรัพยากรทางปัญญาเป็นสิ่งที่ประเมินค่าไม่ได้ ดังนั้นการจัดการเรื่องทรัพยากรทางปัญญาควรมีแรงจูงใจในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรเหล่านั้น

5. ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางและศูนย์วิจัยต่าง ๆ ควรมีระบบการบริหารจัดการเพื่อนำไปสู่สภาพของการเป็นมหาวิทยาลัยเชิงประกอบการ

6. ระบบการพัฒนาบุคลากรควรมีการเชื่อมโยงกับธุรกิจภาคเอกชน เพื่อเป็นการประสานองค์ความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติกับผู้ใช้ผลผลิตของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ประสบการณ์ที่สำคัญของบุคลากรมหาวิทยาลัยควรอยู่ในฐานะที่ปรึกษางานวิจัยและงานพัฒนา
กิจกรรมการประกอบการต่าง ๆ

7. **ความเป็นไทยจะอยู่ในระดับโลกได้ก็ต้องส่งเสริมให้มีการค้นคว้าองค์ความรู้จาก
รากฐานความสำเร็จของประเทศในบางสาขา** เช่น สมุนไพรไทย วัฒนธรรมไทย ไทยศึกษา
พุทธศาสนา เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา เป็นต้น การเผยแพร่ความรู้อาจใช้สื่อที่เป็นภาษาไทย
หรือภาษาอื่น ๆ ที่เหมาะสม

8. **ความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านหรือภูมิภาคควรกระทำให้ลักษณะที่เอื้ออาหาร
ต่อกัน และไม่เอาर्डเอาเปรียบกัน** ซึ่งจะสะท้อนแนวความคิดของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ โดยใช้
ทางสายกลางเป็นหลักในการดำเนินการ

9. **ระบบการบริหารจัดการระหว่างศาสตร์เป็นเรื่องสำคัญเพราะทำให้เกิดองค์ความรู้ที่
หลากหลายและสร้างนวัตกรรมได้** ดังนั้นระบบการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยต้องเป็นระบบที่
ยืดหยุ่น และก่อให้เกิดความหลากหลายในการดำเนินการบางเรื่องได้

10. **กระแสโลกาภิวัตน์เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้** อาศรมความคิดอาจเป็นเรื่องจำเป็น
ในการเผชิญกับภาวะคุกคามรูปแบบใหม่ ดังนั้นระบบการบริหารจัดการในมหาวิทยาลัยต้องเอื้อต่อ
การเกิดอาศรมความคิดต่าง ๆ และควรมีการดำเนินการที่ต่อเนื่อง

11. **ความเป็นอิสระและความมีเสรีภาพทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเป็นเรื่องจำเป็น
อย่างยิ่งยวดในการทำหน้าที่เป็นที่พึ่งทางปัญญาของสังคม** ดังนั้นกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ควรระบุบทบัญญัติที่รับประกันเรื่องดังกล่าวทั้งในแง่ของบุคคลและสถาบัน

7. สรุป

มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นที่พึ่งทางปัญญาของสังคมย่อมได้รับการคาดหวังจากประชาชนว่าจะช่วย
แก้ปัญหาของสังคมได้ การที่จะแก้ปัญหาสังคมได้ก็จะต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ในบริบทของ
คุณภาพและมาตรฐาน การพัฒนามหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพอยู่ในระดับมาตรฐานโลกจึงเป็น
สิ่งที่ท้าทายความสามารถของคนไทย โดยเฉพาะปัญญาชน บทบาทและพันธกิจของมหาวิทยาลัย
จะต้องปรับเปลี่ยนตามยุคสมัย และในยุคหน้าจะเป็นยุคที่มหาวิทยาลัยมีพันธกิจเพิ่มจากการสอน
และการวิจัยไปถึงการเป็นผู้ประกอบการด้วย ผลลัพธ์ที่เกิดจากพันธกิจที่เพิ่มขึ้นนี้จะนำไปสู่การพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม สถาบันการศึกษาของประเทศจึงต้องทำหน้าที่เป็นผู้นำในเชิงความคิดของสังคม
และพร้อมที่จะร่วมมือกับภาวะคุกคามรูปแบบใหม่อันเป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ โดยเฉพาะ
ในส่วนของการเปิดเสรีด้านการศึกษา กรณีศึกษาต่างๆของประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคเอเชีย
คงเป็นอุทาหรณ์ว่า “ถ้าคนไทยเริ่มต้นสร้างองค์ความรู้จากรากฐานความรู้ที่สะสมไว้ ความเป็นไทย
ในระดับโลกคงอยู่ไม่ไกลเกินเอื้อม”

ภาคผนวก

ผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัย

ในการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกของนิตยสาร Times Higher Education และ QS World University Rankings 2009 เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2552 (อันดับ 1 ถึง 200*)

ประเทศญี่ปุ่น มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ* 11 แห่ง (จำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 5 แห่ง) โดยอยู่ในอันดับที่ 22, 25, 43, 55, 92, 97, 142, 148, 155, 171 และ 174

ประเทศจีน มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ* 6 แห่ง (จำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2547 1 แห่ง) โดยอยู่ในอันดับที่ 49, 52, 103, 154 และ 168

ประเทศสิงคโปร์ มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ* 2 แห่ง (จำนวนเท่ากับปี พ.ศ. 2547) โดยอยู่ในอันดับที่ 30 และ 73

ประเทศมาเลเซีย มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ* 1 แห่ง (จำนวนลดลง 1 แห่งจากปี พ.ศ. 2547) โดยอยู่ในอันดับที่ 180

ประเทศเกาหลีใต้ มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ* 4 แห่ง (จำนวนเพิ่มขึ้น 1 แห่ง จากปี พ.ศ. 2547) โดยอยู่ในอันดับที่ 47, 69, 134 และ 151

ฮ่องกง มีมหาวิทยาลัยติดอันดับ* 4 แห่ง (จำนวนเท่ากับปี พ.ศ.2547) โดยอยู่ในอันดับที่ 24, 35, 46 และ 195

ส่วนการจัดอันดับมหาวิทยาลัย 1 ใน 200 ของทวีปเอเชียของ QS Asian University Ranking ปรากฏว่า ใน 20 อันดับแรก

ประเทศญี่ปุ่น มหาวิทยาลัยอยู่ใน 20 อันดับแรก 8 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 3, 5, 6, 9, 12, 13, 15 และ 19

ประเทศจีน มหาวิทยาลัยอยู่ใน 20 อันดับแรก 2 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 10 และ 15

ประเทศสิงคโปร์ มหาวิทยาลัยอยู่ใน 20 อันดับแรก 2 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 10 และ 14

ประเทศเกาหลีใต้ มหาวิทยาลัยอยู่ใน 20 อันดับแรก 4 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 7, 8, 17 และ 25

ฮ่องกง มหาวิทยาลัยอยู่ใน 20 อันดับแรก 4 แห่ง โดยอยู่ในอันดับที่ 1, 2, 4 และ 18

ประเทศไทยมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียวที่ติดอันดับ 1 ใน 200 ของโลก โดยอยู่ในอันดับที่ 138 โดยที่เมื่อแยกย่อยตามสาขาวิชาจะได้อันดับที่ 49 ในสาขา Art and Humanity อันดับที่ 78 ในสาขา Engineering and IT อันดับที่ 51 ใน Life Science and Biomedicine อันดับที่ 136 ในสาขา Natural Science และอันดับที่ 51 ในสาขา Social Science

ประเทศสหรัฐฯ ได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 1 ของโลกในภาพรวมโดยมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐฯ ติดอันดับ 1 ใน 200 ของโลกรวมทั้งหมด 54 แห่ง (ลดลงจากปี พ.ศ. 2547 9 แห่ง) โดยเป็นอันดับที่ 1 และมีถึง 6 มหาวิทยาลัยที่อยู่ใน 10 อันดับแรก ส่วนกลุ่มประเทศทางทวีปยุโรป มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษมีมหาวิทยาลัยที่ได้รับการจัดอันดับเป็นอันดับที่ 3 รองจากประเทศสหรัฐฯ (ซึ่งติดอันดับที่ 1 และ 2) เท่านั้น มหาวิทยาลัยในประเทศอังกฤษติดอันดับทั้งหมด 29 อันดับ (เท่ากับปี พ.ศ. 2547)

หมายเหตุ

ในการพิจารณาผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยทั่วโลกเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2547 จะไม่นำปีล่าสุดคือ พ.ศ. 2553 มาพิจารณาเนื่องจาก Times Higher Education และ QS World University Rankings 2010 ได้มีการแยกตัวจากกันและมีเกณฑ์การประเมินที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะเกณฑ์ของ Times Higher Education มีองค์ประกอบหลายองค์ประกอบที่แตกต่างกับองค์ประกอบเดิมที่เคยใช้ จึงทำให้อันดับของมหาวิทยาลัยบางภูมิภาคมีการปรับเปลี่ยนอย่างมาก โดยเฉพาะในทวีปเอเชีย ซึ่งแม้แต่ประเทศญี่ปุ่นอันดับของบางมหาวิทยาลัยลดลงมาก

กิตติกรรมประกาศ

การวิเคราะห์และสังเคราะห์เรื่อง “กระบวนการพัฒนาของมหาวิทยาลัยระดับโลก : กรณีศึกษาของประเทศที่มีอัตราเร่งสูง” เป็นผลมาจากการเสถียรของคณาจารย์กลุ่มหนึ่งในคณะทำงาน จุฬาฯ - World Class University ฟอรัม ซึ่งมีส่วนจุดประกายความคิดต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ท่านนายกสภาจุฬาฯ ศ.นพ.จรัส สุวรรณเวลา ผู้เป็นหลักในการดำเนินการ ผู้เขียนขอขอบพระคุณ และขอขอบคุณท่านเหล่านี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะมีคณาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกลุ่มอื่น ๆ ตลอดจนนักวิชาการตามสถาบันการศึกษาต่าง ๆ สละเวลามาช่วยกันแก้ปัญหาของประเทศในประเด็นอื่น ๆ ที่สำคัญ การดำเนินการเรื่องข้างต้นสำเร็จลงได้ก็ด้วยความช่วยเหลือในด้านการค้นหาข้อมูล และการเตรียมข้อมูลที่จำเป็นในการวิเคราะห์และสังเคราะห์ของบุคคลกลุ่มหนึ่งดังมีรายชื่อต่อไปนี้

1. ศ.นพ.จรัส สุวรรณเวลา (ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งผลของ WTO/GATS และ FTA ที่มีต่ออุดมศึกษาในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิก)
2. คุณอรชร โอทองคำ (ข้อมูลเกี่ยวกับกรณีศึกษาของทุกประเทศที่นำมาศึกษา)
3. คุณกุลินี วัชรโบล
4. ผศ. ดร. ชัชพงศ์ ตั้งมณี
5. คุณสมเกียรติ กมลพันธ์ (ข้อมูลเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยระดับโลกในฐานะข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.))
6. คุณอาภรณ์ แก่นวงศ์
7. คุณเอกพงษ์ เลหาหะเทียนสินธุ์
8. เจ้าหน้าที่ของสำนักงานสภามหาวิทยาลัย สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สกอ. (ช่วยเตรียมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง)
9. คุณอัจฉรา ทองศรี คุณจุไรรัตน์ สิ้นจินา คุณสิริกาญจน์ พิทักษ์ธนโชค คุณพัชร ไชยะโชค คุณสมพร พันธุมมิตร (เจ้าหน้าที่ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
10. ผศ.ดุษฎีพร ชำนิโรคคานต์ (กรุณาขัดเกลากการใช้ภาษาเป็นอย่างดี)

และผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์อยู่ในรูปที่นำอ่านก็ด้วยฝีมือของ คุณจุไรรัตน์ สิ้นจินา และคุณธิตี วีระถาวร

คุณงามความดีของผลงานเรื่องนี้ ผู้เขียนขอโน้มมอบแต่พระคุณของคุณครูและคณาจารย์ที่ได้อบรมสั่งสอนมา ตลอดจนพระคุณของคุณพ่อและคุณแม่ และขอขอบคุณคณาจารย์ รองศาสตราจารย์ ก่อสุข วีระถาวร และลูก ๆ ที่คอยเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพร วีระถาวร

8 ตุลาคม 2548

รายการอ้างอิง

- Armoto, A. (2005). "WTO/GATS and Cross-Border Higher Education Country Report: Japan." UNESCO Regional Seminar on the Implication of WTO/ GATS on Higher Education in Asia and the Pacific, Seoul, The Republic of Korea, 27-29 April 2005.
- Chua, S. K. (2004). "The Convergence and Divergence Effects of Globalization on Singapore's Education System." The Annual Meeting of the Australian Association for Research in Education, Melbourne, Nov. 26 - Dec. 2.
- David, Z. (2005). "Learning to Compete : China's Strategies to Create a 'Reverse Brain Drain'." The Conference on "Competing for Global Talent", Singapore Management University, Singapore, 13-14 January 2005.
- Education Evolution in China. Retrieved Jan 4, 2006 from <http://www.chinaembassy.at/det /jysw/t104689.htm>
- Gavin S. (2002). "International Education Developments in Singapore." *International Education Journal*, 3 (2), 85-103.
- Jun, O. (2005). "Higher Education in Japan." Seminars on Higher Education, Istanbul and Ankara, Turkey, February 2005.
- Lee, H. (2005). "UNESCO'S Role in the Development of Higher Education of Asia and the Pacific in the 21st century." UNESCO Regional Seminar on the Implication of WTO/GATS on Higher Education in Asia and the Pacific, Seoul, The Republic of Korea, 27 - 29 April 2005.
- Lee, J. (2000). Main Reform on Higher Education Systems in Korea. *Revista Electronica de Inveritgación Educativa_2 (No.2)*, 61-76
- Lee, M. (2005). "Cross - Border Higher Education in Korea: From Challenge to Opportunity." UNESCO Regional Seminar on the Implication of WTO/GATS on Higher Education in Asia and the Pacific, Seoul, The Republic of Korea, 27-29 April.
- Lesley V., Rui Y., & Jan C. (2004). "Navigating Global-Local Tensions in Accountability/Autonomy Policies: Comparative Case Studies in 'Asian' Universities." International Educational Research Conference, Melbourne, Australia, 28th Nov. - 2nd Dec.

- MEXT (JAPAN). (2004). "The Development of education in Japan." National Report of Japan, Japan, August.
- MEXT (JAPAN). (2002). "Steering and funding of research institutions." Country Report: Japan, March.
- Ministry of Education. "The Development of Education." National Report of Malaysia, Malaysia, 31 July 2004.
- Mok, K. H. (2005). "Fostering Entrepreneurship: Changing Role of Government and Higher Education Governance in Hong Kong." *Science@Direct, Research Policy*, 34, 537-554.
- Moon, M., & Kim, K. (2001). A case of Korean higher education reform: The Brain Korea 21 project. *Asia Pacific Education Review*, 2(2), 96-105.
- Mun, C. T. (2000). "Education and National Development in China since 1949: Oscillating policies and enduring dilemmas." *China Review*, 1-25
- Review of Academic Structure of Senior Secondary Education (Executive Summary). Retrieved Jan 4, 2006 from http://www.e-c.edu.hk/eng/reform/rasih/RASIH_sum_eng.pdf
- Saran, K. G. (2005). "The Implications of WTO/GATS on Higher Education in Malaysia." UNESCO Regional Seminar on the Implication of WTO/GATS on Higher Education in Asia and the Pacific, Seoul, The Republic of Korea, 27-29 April.
- UNESCO and the OECD (DRAFT). (2005). "Guidelines for Quality Provision in Cross-Border Higher Education Jointly Elaborated by UNESCO and the OECD." UNESCO Regional Seminar on the Implication of WTO/GATS on Higher Education in Asia and the Pacific, Seoul, The Republic of Korea, 27-29 April.